

Gökkaya, Y. (2018). Okul öncesi eğitimde kullanılan eğitsel etkinlik uyarlamalarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), G.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.

**OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE KULLANILAN EĞİTSEL ETKİNLİK
UYARLAMALARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

**INVESTIGATING THE ADAPTATION OF EDUCATIONAL ACTIVITIES USED
IN PRESCHOOL EDUCATION IN TERMS OF VARIOUS VARIABLES**

(M.S Thesis)

GAZİ ÜNİVERSİTESİ, EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ, Temmuz, 2018

Hazırlayan

Yusuf GÖKKAYA

**Tezin tamamı için lütfen ulusal tez merkezine bakınız ya da
yusufgokkaya1001@gmail.com ile iletişime geçiniz.**

Danışman

Doç. Dr. Gökhan DUMAN

ÖZ

Bu çalışma okul öncesi eğitimde kaynaştırma uygulamalarının temel noktasını oluşturan eğitsel etkinlik uyarlamalarını çeşitli değişkenler açısından inceleyerek nitelik düzeylerinin belirlenmesi amacı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma nicel verilere dayalı, tarama modelinde, betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın örneklemini Milli Eğitim Bakanlığı'nı program kitabında yer alan uyarlamalar, öğretmenlerin yapmış oldukları uyarlamalar ve hazır planlarda yer alan uyarlamalar olmak üzere toplam iki yüz adet eğitsel etkinlik uyarlaması oluşturmaktadır. Uyarlamalar doküman incelemesi ve içerik analizi ile incelenmiştir. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen etkinlik uyarlaması kontrol listesi kullanılmıştır. Etkinliklerin format özellikleri frekans yüzde değerleri ile verilmiş, etkinlik kaynağına göre farklar t Testi ile analiz edilmiş, yaş ile ilişkili farklar tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile test edilmiş, değerlendirme boyutlarının aralık değerleri hesaplanarak nitelikleri belirlenmiştir. Sonuç olarak öğretmenlerin yaptıkları etkinlik uyarlamaları hazır planlarda yer alan uyarlamalara göre anlamlı farklılık göstermiştir. Etkinliklerin biçimsel özelliklerinde bazı etkinlik türlerinin göz ardı edildiği, bazı yaş gruplarının ön plana çıktığı, yapılan uyarlamalarda engel türleri arasında sayısal anlamda farklılıklar olduğu bulunmuştur. İncelenen etkinliklerin tüm alt boyutlarda (uyarlama boyutu, gelişimi destekleme ve eğitsel boyut) niteliksel olarak istenen düzeyde olmadığı bulunmuştur. Okul öncesi dönemde etkili kaynaştırma uygulamalarının gerçekleştirilmesi için etkinlik uyarlamaları ile ilgili daha fazla çalışmanın yapılması önerilmektedir.

ABSTRACT

The purpose of this study was to examine the adaptation of educational activities which constitute the basis of mainstreaming practices in early childhood education, according to different variables and to determine the quality levels of these activities. The current study was a descriptive survey model that based on quantitative data. The sampling of the study includes adaptation of 200 educational activities which is given place in early childhood education program by Ministry of National Education; the adaptations made by preschool teachers and the ones given place in pre-prepared educational plans. The adaptations of the activities were investigated through document review and content analysis. In the study, control list for adaption of the activities that is developed by the researcher was used as an instrument. The format-related characteristics of the activities were represented by frequency percentage values. In addition, the differences between the activities based on the source of activities were analyzed by conducting T-test and the differences related with age were analyzed by carrying out one-way analysis of variance (ANOVA). Moreover, interpolation values of all sub-dimensions were calculated and their qualities were determined. As a result, there was significant difference between the adaptations made by preschool teachers and that of pre-prepared educational plans. When the format related features were taken into consideration, it was found that some activity types such as integrated field trips and drama were disregarded, some age groups became prominent and there was a significant numerical difference between the disability types. Moreover, findings showed that all sub-dimensions of the investigated activities (adaptation, supporting the developmental domains, and educational dimensions) were not qualified as it is desired to be. Consequently, it is suggested that the more studies concerning the adaption of activities should be conducted to improve the qualities of adaption activities in early childhood education.

İÇİNDEKİLER

ÖZ	i
ABSTRACT.....	ii
İÇİNDEKİLER	1
TABLolar LİSTESİ	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
BÖLÜM I	3
GİRİŞ	3
1.1.Problem Durumu	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
1.2. Çalışmanın Önemi	3
1.3. Çalışmanın Amacı	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
1.5. Araştırmanın Varsayımları.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
1.6. Tanımlar.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
1.6.1. Okul Öncesi Eğitim.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
1.6.2. Kaynaştırma.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
1.6.3. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Birey	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
1.6.4. Dil ve Konuşma Güçlüğü Olan Birey	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
1.6.5. Görme Yetersizliği Olan Birey	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
1.6.6. İşitme Yetersizliği Olan Birey	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
1.6.7. Ortopedik Yetersizliği Olan Birey	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
1.6.8.Otistik Birey	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
1.6.9. Süreğen Hastalığı Olan Birey	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
1.6.10. Üstün Yetenekli Birey	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
1.6.11. Zihinsel Yetersizliği Olan Birey	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
1.6.12. En Az Sınırlandırılmış Eğitim Ortamı.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
BÖLÜM II	4
KURAMSAL ÇERÇEVE.....	4

2.1. Temel Kavramlar	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
2.1.1. Zedelenme	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
2.1.2. Yetersizlik	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
2.1.3. Engel	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
2.1.4. Risk Taşıma	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
2.1.5. Yetersizliğin Diğer Gelişim Alanlarına Etkisi	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
2.2. Kaynaştırma	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
2.2.1. Tam Zamanlı Kaynaştırma	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
2.2.2. Yarı Zamanlı Kaynaştırma	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
2.2.2.1. Kaynak Oda Eğitimi	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
2.2.3. Tersine Kaynaştırma	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
2.3. Okul Öncesi Eğitim	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
2.4. Okul Öncesi Dönemde Kaynaştırma Eğitimi	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
2.5. Okul Öncesi Eğitim Programında Kaynaştırma	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
2.6. Uyarılama.....	4
2.6.1. Uyarlanmış Etkinlik	4
2.6.2. Etkinlik Uyarlaması	5
BÖLÜM III	5
YÖNTEM	5
3.1. Araştırmanın Modeli.....	5
3.1.1. Analize Konu Olan Veriden Örneklem Seçimi.....	5
3.1.2. Kategorilerin Geliştirilmesi	5
3.1.3. Analiz Biriminin Saptanması	6
3.1.4. Sayısallaştırma	6
3.2. Evren ve Örneklem	6
3.3. Veri Toplama Araçları.....	7
3.4. Verilerin Toplanması.....	7
3.5. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması.....	8
BÖLÜM IV	8
BULGULAR VE YORUM	8
4.1. Etkinlik Uyarlamalarının Biçimsel Özelliklerine Yönelik Bulgular.....	8
4.2. Etkinlik Uyarlamalarının Nitel Özelliklerine Yönelik Bulgular	12
4.3. Uyarlamaların Yaş Özelliklerine Yönelik Bulgular	31
4.4. Uyarlamaların Yetersizlik Türlerine Yönelik Bulgular	31
4.5. Uyarlamaların Aralık Düzeylerine Yönelik Bulgular.....	32
BÖLÜM V	34

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	34
5.1. Araştırmada İncelenen Etkinliklerin Biçimsel Özelliklerine Yönelik Sonuçlar.....	34
5.2. Etkinlik Uyarlamalarının Eğitsel Özelliklerine Yönelik Sonuçlar	35
5.3. Etkinlik Uyarlamalarının Çocukların Gelişim Alanlarını Destekleme Özelliklerine Yönelik Sonuçlar	36
5.4. Etkinlik Uyarlamalarının Özelliklerine Yönelik Sonuçlar	37
5.5. Etkinlik Uyarlamalarının Hazırladığı Yaş Grubu İle İlişisine Yönelik Sonuçlar	37
5.6. Etkinlik Uyarlamalarının Hazırladığı Yetersizlik Türü İle İlişisine Yönelik Sonuçlar	38
5.7. Öneriler	38
KAYNAKLAR	40

BÖLÜM I

GİRİŞ

Tezin tamamı için lütfen ulusal tez merkezine bakınız ya da yusufgokkaya1001@gmail.com ile iletişime geçiniz.

1.2. Çalışmanın Önemi

Erken çocukluk, çocukların gelişimin her alanındaki temel becerileri kazandığı ve yaşam boyu öğrenmenin temellerinin atıldığı bir dönem olarak tanımlanmaktadır. Bu dönemde gerçekleştirilecek nitelikli eğitim yaşantıları ile çocukların gelişimleri sağlıklı bir şekilde hızlandırılmaktadır. Çocuklar bu dönemde bazı becerileri öğrenmeye hazırdırlar ve bunun için çocuklara zengin bir öğrenme çevresinin sağlanması gerekmektedir. Okul öncesi eğitim kurumları zengin bir öğrenme çevresine sahiptir ve bu yüzden erken çocukluk döneminde özel gereksinimli olan ve olmayan tüm çocuklara okul öncesi eğitimden yararlanma fırsatının sağlanması gerekmektedir (Acarlar, 2013, s.21-27). ÖGÇ'lilerin okul öncesi eğitimden yararlanarak fayda sağlayabilmesi için bu dönemdeki kaynaştırma uygulamalarının etkili bir şekilde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Kaynaştırma, özel gereksinimli olan bireylerin gereksinim tipine, derecesine ve kullanılacak kaynakların tanıdığı olanaklara bağlı olarak, mümkün olduğunca genel eğitim programlarına yerleştirilmeleri ve yaşlıları ile eşit eğitim koşullarında birlikte eğitilmeleri sürecini kapsamaktadır (Metin, 2011, s. 90).

Öğretmenlerin okul öncesi eğitim programını çerçeve program olarak kabul ederek, bu programda yer alan öğretimsel amaçlarda öğrencinin özelliklerine ve gereksinimlerine göre uyarlamalar ya da değişiklikler yapması gerekmektedir. Bazı öğrenciler için programa ek öğretim amaçları koyarken, bazı öğrenciler için ise programın öğretimsel amaçlarını azaltabilmekte ya da kolaylaştırmaktadır. Ağır derecede engelli öğrenciler için ise programda yer almayan bazı becerileri öğretmeyi hedefleyerek, yeni öğretimsel amaçlar oluşturabilmektedir. Öğretim sırasında, farklı öğretim yöntemlerini kullanması (doğrudan öğretim, etkinlik odaklı öğretim vb.) ve öğretim materyallerini tüm öğrencilerin yararlanabilecekleri şekilde düzenlemesi gerekmektedir. Öğretmenler sınıftaki her çocuğun kendi hızında öğrenmesi ve öğrenmeye devam etmesini amaçlamaktadır. Bu nedenle okul öncesi öğretmenlerinin öğretimsel uyarlamaların nasıl yapılacağını, uygulamadaki sorunların çözülmesi için neler yapılması gerektiğini öğrenmeleri önem taşımaktadır (Sucuoğlu, 2008).

Alan yazın incelendiğinde okulöncesi dönemde kaynaştırma ve eğitsel etkinlik uyarlamalarının önemi sıkça vurgulanırken, gerçekleştirilen eğitsel etkinlik uyarlamalarının incelendiği, niteliğinin ortaya konulduğu bir çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışma okul öncesi eğitimde yer alan eğitsel etkinlik uyarlamalarını inceleyerek mevcut durumu ortaya koyması, bundan sonra gerçekleştirilecek olan eğitsel etkinlik uyarlamalarının taşınması gereken niteliklerin geliştirilmesine katkı sağlaması açısından önem taşımaktadır. Nitelikli hazırlanan eğitsel etkinlik uyarlamaları kaynaştırma uygulamalarını kolaylaştıracağı gibi, ÖGÇ'lilerin etkinliklere katılım düzeylerinin artmasını sağlayarak, ÖGÇ'liler ile normal gelişim gösteren çocuklar arasındaki işbirliği ve iletişimin artmasını, bu uygulamalardan daha olumlu sonuçlar elde edilmesini sağlayacaktır. Çalışma bu yönü ile kaynaştırma eğitimi uygulamalarına da önemli katkılar sağlamayı hedeflemektedir.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

.....

2.6. Uyarlama

Türk dil kurumunda uyarlama; bir eseri çevrildiği dilin, konuşulduğu toplumun yaşayışına, inançlarına ve birbirine uydurma olarak tanımlanmaktadır (TDK). Uyarlama bir durumu, olayı ya da olguyu mevcut duruma uydurma ve bu duruma göre düzenlemektir. Eğitimde uyarlama ise kazandırılmak istenen davranış ve bilgileri çocuğun taşıdığı özelliklere uygun hale getirerek, eğitim-öğretim sürecini çocuğa uydurmaktır. Okul öncesi dönemde kaynaştırma uygulamaları ile davranışların kazandırılması ve bilgilerin aktarılması ancak uyarlama yolu ile gerçekleşmektedir.

Kaynaştırma, özel gereksinimli olan ve olmayan çocukların genel eğitim sınıflarında, gerekli düzenlemeler ve uyarlamalar yapılarak birlikte eğitim almalarını sağlamaktır. Kaynaştırmanın amacına ulaşarak çocuğun etkinliklere aktif katılımını sağlamak ve eğitim öğretim faaliyetlerinden en üst seviyede yararlanması için öğrencinin gereksinimleri doğrultusunda uyarlamalara gitmek, kaçınılmaz bir zorunluluktur (Acarlar, 2013, s.21-27). 2006 yılında yürürlüğe giren Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nin 23. Maddesinin i bendinde “Kaynaştırma yolu ile eğitimlerine devam eden öğrencilerin yetersizlik türü, eğitim performansı ve ihtiyacına göre; araç-gereç, eğitim materyalleri, öğretim yöntem ve teknikleri ile ölçme ve değerlendirmede gerekli tedbirler alınarak düzenlemeler yapılır” ibaresi yer almaktadır. Bu maddeden öğretmenlerin öğretimsel uyarlamaları gerçekleştirmesinin önemli ve zorunlu olduğu anlaşılmaktadır.

Öğretmenlerin, sınıftaki tüm çocukların farklı gereksinimleri olduğunu bilmesi ve buna uygun bir şekilde öğretim sürecinde çocukların gelişim özelliklerine göre çeşitli uyarlamalar gerçekleştirmesi gerekmektedir (Acarlar, 2013, s.21-27). Uyarlamalar iki şekilde gerçekleştirilmektedir;

2.6.1. Uyarlanmış Etkinlik

Uyarlanmış etkinlik, bir etkinliğin tamamını özel gereksinimi olan çocuğa göre uyarlamaktır. Eğitimci uyarlanmış bir etkinlik planlarken öğretimi etkileyen bütün bileşenleri (eğitim ortamı, etkinlik grupları, öğretim materyalleri, öğretim yöntemi) çocuğun gereksinimleri doğrultusunda düzenlemektedir (Duman, 2015, s. 62).

2.6.2. Etkinlik Uyarlaması

Tipik gelişim gösteren çocuklar için hazırlanmış etkinlikleri özel gereksinimi olan çocuğa göre uyarlamaktır. Okul öncesi öğretmenleri tarafından en çok tercih edilen uyarlama türünü etkinlik uyarlaması oluşturmaktadır. Çünkü MEB Okul Öncesi Eğitim Programı etkinlik formatında yer alan uyarlama türü, etkinliğin uyarlanmasıdır (Duman, 2015, s. 63). Etkinlik uyarlamalarında ÖGÇ'lilerin etkinliklerden en üst düzeyde fayda sağlaması için öğretmen ÖGÇ'lilere yönelik ek öğretim amaçları belirleyebilir, öğretimin içeriğini basitleştirebilir ya da öğretimin içeriğini farklılaştırma yoluna gidebilmektedir (Atkın, 2013, s. 40).

BÖLÜM III YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma kesitsel tarama modelinde bir araştırmadır. Bu çalışmada okul öncesi eğitimde kullanılan eğitsel etkinlik uyarlamalarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmaktadır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekli ile betimlemeyi amaçlamaktadır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde olduğu gibi tanımlanmaya çalışılmaktadır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmemektedir. Bilinmek istenen şey vardır, önemli olan onu uygun bir biçimde belirleyebilmektir (Karasar, 2010, s. 77). Bu nedenle tarama araştırmalarında araştırmacı genellikle geniş bir kitleden belirlenen cevap seçeneklerini kullanarak bilgi toplamaktadır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2015, s. 177).

Okul öncesi eğitimde kullanılan eğitsel etkinlik uyarlamalarının kapsamlı bir şekilde incelenebilmesi için doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Dokümanlar önemli bir veri kaynağıdır ve doküman incelemesi, konu ile ilgili ya da dolaylı olarak ilgili olduğu düşünülen belgelerin incelenmesini içermektedir (Bailey, 1994, s.294). Bu amaçla öğretmenlerin hazırladığı ve hazır olarak sunulan planlarda yer alan toplam 200 adet eğitsel etkinliğin uyarlaması, "Etkinlik Uyarlamaları Kontrol Listesi" ile değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucunda okul öncesi eğitimde kaynaştırma eğitiminin temelini oluşturan eğitsel etkinlik uyarlamalarının taşıdığı niteliklerin belirlenerek, mevcut durumun iyileştirilmesi için bir alt yapı oluşturulması amaçlanmıştır.

3.1.1. Analize Konu Olan Veriden Örneklem Seçimi

Doküman incelemesine dayalı araştırmalarda, dokümanı oluşturan tüm verinin analiz edilmesi her zaman mümkün olmamaktadır. Bu yüzden ulaşılan verinin içinden bir örneklemin seçilmesi gerekmektedir (Bailey, 1982; Yecke, 2005). Örneklemin çerçevesi analize konu olan özellikler doğrultusunda belirlenir. Okul öncesi eğitim programında yer alan etkinlik uyarlamalarının çeşitli değişkenler açısından incelendiği bu çalışmada, örneklem çerçevesini dokümanda yer alan etkinliklerin uyarlama bölümleri oluşturmaktadır.

3.1.2 Kategorilerin Geliştirilmesi

Doküman incelemesine dayalı araştırmalarda, araştırmanın amacına yönelik kategoriler önceden oluşturulmalıdır (Bailey, 1982; Yecke, 2005). Bu kategoriler doküman analizinin temel

bölümlerini oluşturmaktadır. Bu çalışmada okul öncesi eğitim programı doğrultusunda planlanmış etkinliklerin biçimsel özellikleri ve etkinliklerin uyarlama bölümleri incelenmiştir. Etkinliklerin biçimsel özelliklerine yönelik kategoriler MEB Okul Öncesi Eğitim Programı (2013) temel alınarak sağlanmıştır. Etkinlik uyarlamalarının incelendiği ikinci bölüme yönelik kategoriler ise araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Bu kategoriler etkinlik uyarlamalarının eğitsel özellikleri, gelişim alanını destekleme özellikleri ve uyarlama özelliklerini analiz edecek şekilde geliştirilmiştir.

3.1.3. Analiz Biriminin Saptanması

Doküman incelemesine dayalı araştırmalarda, analiz birimi araştırmanın amacı doğrultusunda belirlenmektedir (Bailey, 1982; Yecke, 2005). Okul öncesi eğitim programına göre planlanmış etkinlik uyarlamalarının çeşitli değişkenler açısından incelendiği bu çalışmanın analiz birimi biçimsel özellikler için kullanılan ‘betimleyici kelime/kavramlar’ ve uyarlama özellikleri için ise ‘nitelik’ olarak belirlenmiştir.

Biçimsel özellikler için değerlendirmeye alınan betimleyici kelime/kavramlar etkinlik planlarının temel birimleridir. Örneğin bir planın üzerinde etkinlik türü olarak ‘resim’ yazıyor ise bu bir resim etkinliğidir. Yaş grubu olarak 60-72 ay yazıyor ise, bu etkinliğin 60-72 aylık çocuklara yönelik olarak hazırlandığı anlamına gelmektedir. Analiz birimlerinde betimleyici kelime/kavramların kullanılması verilerin tasnif edilme sürecini basitleştirmektedir.

Betimleyici kelime/kavramlar araştırmacıların analiz ettikleri birimi değerlendirmeleri için tek başına yeterli değildir. Dolayısı ile betimsel olarak ifade edilen unsurların nitelik olarak da analiz edilmesi gereklidir. Bu araştırmada etkinliklerin uyarlama bölümleri nitelikleri analiz edilen birimlerdir.

3.1.4. Sayısallaştırma

Doküman incelemesine dayalı araştırmalarda, araştırmacı, saptadığı kategoriler ve analiz birimi doğrultusunda bulunduğu sonuçları sayılaştırabilmektedir (Bailey, 1982; Yecke, 2005). Verilerin sayısallaştırılması sürecinde puan verilebilir, frekans ve yüzde değerleri ya da verilere uygun farklı analiz teknikleri kullanılabilir. Böylece araştırmacı oluşturduğu kategorilerin tekrar sayısına ve ortalamalarına ulaşarak, bunlar arasında karşılaştırmalar yapabilmektedir.

Okul öncesi eğitimde kullanılan eğitiletkinlik uyarlamalarının çeşitli değişkenler açısından incelendiği bu çalışmada oluşturulan kategorilerin, alt boyutları ile maddelerin frekans ve yüzde hesaplamaları yapılmıştır. Bu hesaplamalarda tümevarım yöntemi kullanılmıştır. Öncelikle etkinlikler kaynağına göre ikiye ayrılmış ve boyut maddeleri incelenmiştir. Bu aşamada ayrıca etkinlik kaynağına göre gruplar arası farklar analiz edilmiştir. Daha sonra maddelerin ilgili olduğu boyutların genel toplamları hesaplanarak boyutlar bir araya getirilmiştir. Yaş gruplarının ve yetersizlik türlerinin genel toplam puanları arasında fark olup olmadığını belirlemek amacı ile tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Bu aşamada ayrıca alt boyutların aralık değerleri belirlenmiştir. Böylece en alt analiz biriminden en üst analiz birimine kadar araştırmacının kesin yargıya ulaşmasını sağlayacak gerekli hesaplamalar yapılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini okul öncesi eğitimde kullanılan eğitsel etkinlik uyarlamaları oluşturmaktadır. Örneklem amacı ile etkinlikler toplanırken Kartopu Tekniği kullanılmıştır.

Kartopu tekniğinde araştırmacı amacı doğrultusunda zengin bilgiler edinebileceği bireyleri ve durumları belirlemektedir (Patton, 1987, s. 56). Bu tekniğin en önemli özelliği her bir kişinin ya da birimin bir diğeri ile doğrudan ya da dolaylı olarak bağlantılı olmasıdır (Akt., Özge, 2006, s. 324).Etkinlik uyarlamaları toplanırken öğretmenlerin diğer öğretmenler ile iletişime geçerek kullandıkları etkinlik uyarlamalarını araştırmacı ile paylaşmaları sayesinde daha fazla sayıda ve farklı yetersizlik türüne yönelik planlanan uyarlamalara ulaşılmıştır.

Bu uyarlamalar arasından örneklem belirlenirken amaçsal örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçsal örnekleme çalışmanın amacı doğrultusunda zengin bilgiler sağlayacak durumlar seçilerek araştırmanın derinlemesine gerçekleştirileceği durumlarda kullanılır. Belli ölçütleri karşılayan veya belli özellikler taşıyan bir veya daha fazla özel durumlarda çalışılmak istenildiğinde tercih edilmektedir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2015, s. 90). Amaçlı örnekleme yöntemleri pek çok durumda olgu ve olayların keşfedilmesinde ve açıklanmasında yararlı olmaktadır (Yıldırım & şimşek, 2008, s. 107). Araştırma kapsamında anaokulu ve anasınıflarında çalışan öğretmenlerden gönüllülük esasına göre uyarlama bölümleri planlanmış olan etkinliklerini paylaşmaları istenmiştir. Toplamda 300 adet eğitsel etkinlik uyarlamasına ulaşılmıştır. Birbirinin aynısı uyarlamaların yer aldığı etkinlikler örneklemeden çıkarılmıştır. Daha sonra etkinlikler öğretmen tarafından hazırlanmış ve hazır olarak sunulmuş etkinlikler olarak tasnif edilmiştir. Tasnif sonunda öğretmen tarafından hazırlanmış yüz otuz dört adet ve hazır olarak sunulmuşaltmış altı adetetkinlik uyarlaması olmak üzere, toplamda iki yüz eğitsel etkinlik uyarlaması ile örneklem oluşturulmuştur.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen Etkinlik Uyarlamaları Kontrol Listesi (EUKL) kullanılmıştır. Listede yer alan maddelere beşli Likert uygulanmıştır. Likert-tipi sorularda nitelik düzeyini belirlemek amacı ile iki aşırı uç arasında yer alan birden çok seçenek bulunmaktadır. Bu seçenekler “en yüksekte en düşüğe” veya “en iyiden en kötüye” doğru dereceli bir şekilde sıralanmaktadır. Analiz aşamasında bu seçenekler derecelerine göre birer sayısal değer atanarak kodlanır ve bu sayede nitel veri nicel veriye dönüştürülerek analiz edilmektedir (Turan, şimşek & Aslan, 2015).

Kontrol listesinin hazırlanması için (a) geniş bir literatür taraması yapılmış, (b) likert ölçekler incelenmiş, (c) okul öncesi eğitimde yer alan eğitsel etkinlik uyarlamalarının hangi kriterlere sahip olması ve uyarlamaların nasıl yazılması gerektiği belirlenmiş, (d) bu kriterler doğrultusunda kontrol listesi için uygun sorular oluşturulmuş, (e) hazırlanan soruların uygunluğunu belirlemek amacı ile okul öncesi eğitimi alanında dört uzmanın görüşüne başvurulmuş, (f) bu görüşler doğrultusunda kontrol listesine son şekli verilmiştir.

Etkinlik uyarlamaları kontrol listesi okul öncesi eğitimde yer alan eğitsel etkinlik uyarlamalarını değerlendirebilmek amacıyla oluşturulmuştur. EUKL’de yer alan alt boyutlar; eğitsel özellikler alt boyutu (5 madde), gelişimi destekleme özellikleri alt boyutu (5 madde), uyarlama özellikleri alt boyutu (5 madde) olmak üzere toplam 15 maddeden oluşmaktadır EUKL “Yok-az-orta-iyi-çok iyi” olarak derecelendirilmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanmasında etkinlik uyarlaması kontrol listesikullanılmıştır. Hazırlanan kontrol listesi ile araştırmada kullanılan etkinlik uyarlamalarının her bir türünden beşer adet seçilerek

birbirinden bağımsız iki farklı uygulayıcı tarafından değerlendirilmiştir. Gözlemciler arası güvenilirliğin sağlanması üzerine (0.89) araştırmacı kodlamalara tek başına devam etmiştir.

3.5. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Araştırma verilerinin çözümlemesi alt amaçlar doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Veri toplama araçlarından elde edilen veriler doküman analizi ile incelenmiştir. Öncelikle etkinliklerin biçimsel özellikleri betimlenmiştir. Ardından etkinlik uyarlamaları kontrol listesinden gelen veriler betimlenmiştir. Tüme varım yöntemi ile önce maddelerin, sonra boyutların ve son olarak kategorilerin toplam yüzde frekans değerleri hesaplanmıştır. Etkinlik kaynağına göre değerlendirme alt boyutları arası farklılıkların hesaplanmasında yüzde frekans dağılımları kullanılmıştır. Değerlendirme alt boyutları toplam değerleri oluştuğunda, bağımsız t testi ($p \leq 0,05$) ve aralık değeri hesaplama yönteminden faydalanılmıştır. Uyarlamalar arasında yaş grubuna ve yetersizlik türüne göre farklılık olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. İstatistik analizlerinin yapılmasında Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı (SPSS) 23 programı kullanılmıştır.

Alt boyutların nitelik düzeyini belirlemek amacı ile aralık değeri hesaplaması yapılmıştır. Bu amaçla ortalama değer için aralık belirlemede –üst değer eksi alt değer bölü toplam değer-formülü kullanılmış ($[5-1] \div 5$) ve 0,80 değeri bulunmuştur. Buna göre araştırmada incelenen etkinlik uyarlamalarının nitelikleri 1,00-1,79 arasında ise yok, 1,80-2,59 arasında ise zayıf, 2,60-3,39 arasında ise orta, 3,40-4,19 arasında ise iyi, 4,20-5,00 arasında ise çok iyi olarak nitelendirilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu araştırmanın amacı okul öncesi kaynaştırma eğitiminde kullanılan eğitsel etkinlik uyarlamalarını çeşitli değişkenler açısından inceleyerek, niteliklerini belirlemektir. Araştırma kapsamında incelenen etkinlikler biçimsel özellikler ve uyarlamanın niteliği olmak üzere iki bölümde incelenmiştir. Okul öncesi eğitim programı etkinlik formatının ele alındığı ilk bölümde etkinlik çeşidi, yaş grubu, uygulama grubu ve uyarlamanın gerçekleştirildiği engel türüne ilişkin dağılımları ele alınmıştır. Etkinlik uyarlamalarının ele alındığı ikinci bölümde uyarlamaların eğitsel boyutu, gelişimi destekleme boyutu ve uyarlama boyutu ele alınmıştır. Buna ek olarak etkinlik uyarlamalarının kaynağına (öğretmen ve hazır) yer verilmiştir.

4.1. Etkinlik Uyarlamalarının Biçimsel Özelliklerine Yönelik Bulgular

Tablo 1 çalışma kapsamında ele alınan etkinlik uyarlamalarının kaynağını göstermektedir.

Tablo 1.

Etkinlik Uyarlamalarının Kaynağına Göre Dağılımı

	F	%
Öğretmenlerin Hazırladığı Etkinlik	134	67

Hazır Etkinlik	66	33
Toplam	200	100

Öğretmenler okul öncesi eğitimde kullandıkları etkinlikleri ya kendileri planlamakta ya da hazır olarak sunulan planlardan yararlanmaktadırlar. Tablo 1’de görüldüğü gibi bu çalışmanın kapsamını öğretmenler tarafından planlanmış 134 etkinlik (%67) ve özel kuruluşlar tarafından hazır olarak sunulan 66 etkinlik (%33) oluşturmaktadır. Çalışmada toplam 200 (%100) etkinlik incelenmiştir.

Tablo 2 çalışmada kullanılan etkinlik türlerinin etkinliğin kaynağına (öğretmen ve hazır) göre dağılımlarını göstermektedir.

Tablo 2.

Etkinlik Uyarlamalarının Etkinlik Türlerine Göre Dağılımı

Etkinlik türleri	Öğretmen		Hazır		Dağılım	
	f	%	F	%	F	%
Türkçe-Okuma Yaz. Haz. Etkinliği	27	20,2	22	33,3	49	24,5
Fen Etkinliği	25	18,6	3	4,5	28	14,0
Oyun- Hareket Etkinliği	31	23,1	8	12,2	39	19,5
Matematik Etkinliği	21	15,7	8	12,2	29	14,5
Sanat Etkinliği	8	5,9	18	27,3	26	13,0
Drama Etkinliği	9	6,8	1	1,5	10	5,0
Müzik Etkinliği	5	3,8	4	6,0	9	4,5
Alan Gezisi	8	5,9	2	3,0	10	5,0
Toplam	134	100	66	100	200	100

Okul öncesi eğitimde çeşitli etkinlik türleri kullanılmaktadır. Tablo 2 etkinlik türlerinin kaynağına göre (öğretmen ve hazır) sayısal dağılımını göstermektedir. Buna göre öğretmen tarafından planlanmış eğitim etkinlik uyarlamalarının; 27 etkinlik (%20,2) Türkçe ve Okuma yazmaya hazırlık etkinliği, 25 etkinlik (%18,6) Fen etkinliği, 31 etkinlik (%23,1) Oyun ve Hareket etkinliğinden oluşmaktadır. 21 etkinlik (%15,7) Matematik etkinliği, 8 etkinlik (%5,9) Sanat etkinliği, 9 etkinlik (%6,8) Drama etkinliği, 5 etkinlik (%3,8) Müzik etkinliği, 8 etkinlik (%5,9) Alan Gezisi etkinliğinden oluşmaktadır.

Tablo 2 ye bakıldığında hazır olarak sunulan planlarda 22 etkinliğin (%33,3) Türkçe ve Okuma yazmaya hazırlık etkinliği, 3 etkinliğin (%4,5) Fen etkinliği, 8 etkinliğin (%12,2) Oyun ve Hareket etkinliğinden oluşmaktadır. 8 etkinlik (%12,2) Matematik etkinliği, 18 etkinlik (%27,3) Sanat etkinliği, 1 etkinlik (%1,5) Drama etkinliği, 4 etkinlik (%6,0) Müzik etkinliği, 2 etkinlik (%3,0) Alan Gezisi etkinliğinden oluşmaktadır.

Tablo 2’nin genel dağılımına bakıldığında 49 etkinlik (%24,5) Türkçe ve Okuma yazmaya hazırlık etkinliği, 28 etkinlik (%14,0) Fen etkinliği, 39 etkinlik (%19,5) Oyun ve Hareket etkinliğinden oluşmaktadır. 29 etkinlik (%14,5) Matematik etkinliği, 26 etkinlik (%13,0) Sanat etkinliği, 10 etkinlik (%5,0) Drama etkinliği, 9 etkinlik (%4,5) Müzik etkinliği, 10 etkinlik (%5,0) Alan Gezisi etkinliğinden oluşmaktadır.

Tablo 2’ de çalışmada kullanılan en fazla etkinliğin Türkçe ve Okuma Yazmaya Hazırlık 49 (%24,5) olduğu, en az kullanılan etkinliğin ise Müzik etkinliği 9 (%4,5) olduğu bulunmuştur.

Tablo 3 öğretmen tarafından planlanmış ve özel kuruluşlar tarafından hazır olarak sunulmuş etkinlik uyarlamalarının hazırlandığı yaş grubuna ilişkin dağılımını göstermektedir.

Tablo 3.

Etkinlik Uyarlamalarının Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yaş grubu	Öğretmen		Hazır		Dağılım	
	F	%	F	%	F	%
48-54 Ay	30	22,3	56	84,8	86	43,0
54-60 Ay	27	20,2	10	15,2	37	18,5
60-66 Ay	27	20,2	-	-	27	13,5
66-72 Ay	50	37,3	-	-	50	25,0
Toplam	134	100	66	100	200	100

Tablo 3 etkinlik uyarlamalarının hazırlandığı yaş gruplarının etkinliğin kaynağına (öğretmen ve hazır) göre dağılımlarını göstermektedir. Öğretmen tarafından planlanmış 30 etkinliğin (%22,3) 48-54 ay, 27 etkinliğin (%20,2) 54-60 ay, 27 etkinliğin (%20,2) 60-66 ay, 50 etkinliğin (%37,3) 66-72 ay yaş grubuna yönelik olarak hazırlandığı görülmektedir. Hazır olarak sunulan etkinliklerden 56 etkinlik (%84,8) 48-54 ay, 10 etkinlik (15,2) 54-60 ay çocuklarına yönelik olarak hazırlanmıştır. Araştırmada hazır olarak sunulmuş etkinliklerde 60-66 ay ve 66-72 ay çocuklarına yönelik hazırlanmış bir etkinliğin(%0) olmadığı bulunmuştur.

Etkinliklerin genel yaş dağılımına bakıldığında, 86 etkinliğin (43,0) 48-54 ay, 37 etkinliğin (%18,5) 54-60 ay, 27 etkinliğin (%13,5) 60-66 ay, 50 etkinliğin (%25,0) 66-72 ay çocuklar için hazırlandığı görülmüştür. Buna göre okul öncesi eğitimde kullanılan etkinliklerin yaklaşık yarısının 86 etkinliğin (%43,0)48-54 ay çocuklarına yönelik olarak hazırlandığı bulunmuştur.

Tablo 4 çalışma kapsamında ele alınan etkinliklerin uygulama grubu özelliklerini göstermektedir.

Tablo 4.

Etkinliklerin Uygulama Grubuna Göre Dağılımı

Uygulama grubu	Öğretmen		Hazır		Dağılım	
	F	%	F	%	f	%
Büyük Grup	120	89,5	66	100	186	93,0
Küçük Grup	11	8,3	-	-	11	5,5
Bireysel	3	2,2	-	-	3	1,5
Toplam	134	100	66	100	200	100

Tablo 4 çalışmada incelenen etkinlik uyarlamalarının yer aldığı etkinliklerin uygulama grubuna göre dağılımını göstermektedir. Öğretmen tarafından planlanmış 120 etkinlik (%89,5) büyük grup, 11 etkinlik (%8,3) küçük grup, 3 etkinlik (%2,2) bireysel etkinlik olarak planlanmıştır. Hazır olarak sunulan etkinliklerden 66 etkinlik (%100) büyük grup olarak planlanmıştır. Küçük grup ve bireysel etkinliğin olmadığı bulunmuştur.

Çalışma kapsamında incelenen etkinliklerin toplam dağılımına bakıldığında 186 etkinliğin (%93,0) büyük grup, 11 etkinliğin (%5,5) küçük grup ve 3 etkinliğin (%1,5) bireysel etkinlik olarak planlandığı görülmektedir. Buna göre anaokulu ve anasınıflarında kullanılan etkinliklerin yüksek bir oranda (%93,0) büyük grup etkinliği olarak planlandığı bulunmuştur.

Tablo 5 çalışma kapsamında ele alınan etkinlik uyarlamalarının yetersizlik türüne ve etkinliğin kaynağına (öğretmen ve hazır) göre dağılımını göstermektedir.

Tablo 5.

Uyarlamalardaki Yetersizlik Türünün Etkinlik Kaynağına Göre Dağılımı

Yetersizlik türü	Öğretmen		Hazır		Dağılım	
	f	%	f	%	F	%
1- Görme Yetersizliği	10	7,4	24	36,5	34	17,0
2- İşitme Yetersizliği	37	27,6	4	6,0	41	20,5
3-Üstün Yetenekli	7	5,3	1	1,5	8	4,0
4- Süreğen Hastalık	-	-	-	-	-	-
5-Otizm Spektrum Bozukluğu	2	1,4	-	-	2	1,0
6- Zihinsel Yetersizlik	16	11,9	6	9,0	22	11,0
7- Dik. Ek. Ve Hiperaktivite Bozukluğu	23	17,2	11	16,8	34	17,0
8- Ortopedik Yetersizlik	12	9,0	12	18,2	24	12,0
9-Dil Konuşma Bozukluğu Riski	16	11,9	5	7,5	21	10,5
10-Diğer	11	8,3	3	4,5	14	7,0
Toplam	134	100	66	100	200	100

Tablo 5 etkinlik uyarlamalarının yetersizliğin türüne ve etkinliğin kaynağına göre dağılımını gösterilmektedir. Öğretmen tarafından planlanmış 10 uyarlama (%7,4) görme yetersizliği, 37 uyarlama (%27,6) işitme yetersizliği, 7 uyarlama (%5,3) üstün yetenekli, 2 uyarlama (%1,4) OSB, 16 uyarlama (%11,9) zihinsel yetersizlik, 23 uyarlamanın (%17,2) DEHB riski olan çocuklar için hazırlandığı bulunmuştur. 12 uyarlama (%9,0) ortopedik yetersizlik, 16 uyarlama (%11,9) dil konuşma bozukluğu riski ve 11 uyarlamanın (%8,3) da diğer yetersizlik türüne sahip çocuklar için planlandığı bulunmuştur.

Hazır olarak sunulan uyarlamalardan; 24 uyarlama (%36,5) görme yetersizliği, 4 uyarlama (%6,0) işitme yetersizliği, 1 uyarlama (%1,5) üstün yetenekli, 6 uyarlama (%9,0) zihinsel yetersizlik, 11 uyarlamanın (%16,8) DEHB riski olan çocuklar için hazırlandığı bulunmuştur. 12 uyarlama (%18,2) ortopedik yetersizlik, 5 uyarlama (%7,5) dil konuşma bozukluğu riski ve 3 uyarlamanın (%4,5) da diğer yetersizlik türüne sahip çocuklar için planlandığı bulunmuştur. Hazır olarak sunulan planlarda OSB'ye (%0) ait bir uyarlamanın olmadığı bulunmuştur.

Çalışmada incelenen uyarlamaların yetersizlik türüne ilişkin genel dağılımına bakıldığında 34 uyarlama (%17,0) görme yetersizliği, 41 uyarlama (%20,5) işitme yetersizliği, 8 uyarlama (%4,0) üstün yetenekli, 2 uyarlama (%1,0) OSB, 22 uyarlama (%11,0) zihinsel yetersizlik, 34 uyarlama (%17,0) DEHB riski olan çocuklar için hazırlandığı bulunmuştur. 24 uyarlama (%12,0) ortopedik yetersizlik, 21 uyarlama (%10,5) dil konuşma bozukluğu riski ve 14 uyarlama (%7,0) da diğer yetersizlik türüne sahip çocuklar için planlandığı bulunmuştur. İncelenen etkinliklerdeki uyarlamalar en fazla (%20,5) işitme yetersizliği olan çocuğa, en az (%1,0) OSB'li çocuğa yönelik

olarak planlanmıştır. Bu çalışmada süreğen hastalık ortopedik yetersizlik ile birlikte değerlendirildiği için süreğen hastalığa ait bir uyarlamanın, hem öğretmenlerin hazırladığı hem de hazır olarak sunulan planlarda olmadığı bulunmuştur.

4.2. Etkinlik Uyarlamalarının Nitel Özelliklerine Yönelik Bulgular

Etkinlik uyarlamalarının nitelik düzeylerinin incelendiği bu bölümde etkinlik uyarlamalarının; eğitsel özellikler boyutu, gelişimi destekleme özellikleri boyutu ve uyarlama özellikleri boyutuna yönelik bulgular ele alınmıştır.

Tablo 6 çalışma kapsamında ele alınan etkinlik uyarlamalarının eğitsel özellikleri alt boyut maddelerinin dağılımlarını göstermektedir. Bu tabloda etkinlikler öğretmenler tarafından hazırlanmış ve hazır olarak sunulmuş plan olmak üzere iki kısımda incelenmiştir.

Tablo 6.

Etkinliğin Kaynağına Göre Uyarlamaların Eğitsel Özellikleri Alt Boyutu Maddelerinin Dağılımı

	Öğretmen												Hazır											
	Yok		Az		Orta		İyi		Çok İyi		Toplam		Yok		Az		Orta		İyi		Çok İyi		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	F	%	f	%	f	%	F	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1-Etkinliğin uyarlaması çocuğun etkinliğe aktif katılımını sağlamaktadır.	3	2,2	17	12,7	31	23,2	53	39,5	30	22,4	134	100	4	6,0	15	22,7	15	22,7	26	39,5	6	9,1	66	100
2-Etkinliğin uyarlaması basitten karmaşığa doğru olacak şekilde basamaklandırılmıştır.	15	11,2	13	9,8	21	15,6	68	50,8	17	12,6	134	100	45	68,1	9	13,6	4	6,1	7	10,7	1	1,5	66	100
3-Etkinliğin uyarlaması çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşıyacak niteliktedir.	45	33,5	24	17,9	25	18,6	34	25,4	6	4,6	134	100	36	54,6	12	18,1	12	18,1	6	9,1	-	-	66	100
4-Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuk ile akranları arasında işbirliği davranışını destekler.	104	77,6	3	2,3	5	3,7	20	14,9	2	1,5	134	100	55	83,5	3	4,5	5	7,5	3	4,5	-	-	66	100
5-Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuk ile akranları arasındaki iletişimi destekler.	84	62,7	9	6,7	10	7,4	27	20,2	4	3,0	134	100	51	77,2	3	4,5	4	6,1	7	10,7	1	1,5	66	100

Tablo 6 uyarlamaların eğitsel özellikleri alt boyutu maddelerinin etkinliğin kaynağına göre dağılımını göstermektedir. Eğitsel özellikler alt boyutunun birinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması çocuğun etkinliğe aktif katılımını sağlamaktadır”. Tablo 6’ya göre öğretmen tarafından planlanan 30 uyarlamanın (%22,4) çocuğun etkinliğe aktif katılımını çok iyi düzeyde sağladığı, 53 uyarlamanın (39,5) çocuğun etkinliğe aktif katılımını iyi düzeyde sağladığı bulunmuştur. 31 uyarlamanın (%23,2) çocuğun etkinliğe aktif katılımını orta düzeyde sağladığı, 17 uyarlamanın (%12,7) çocuğun etkinliğe aktif katılımını az da olsa sağladığı bulunmuştur. 3 uyarlamanın (%2,2) çocuğun etkinliğe aktif katılımını sağlamadığı bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında 6 uyarlamanın (%9,1) çocuğun etkinliğe aktif katılımını çok iyi düzeyde sağladığı, 26 uyarlamanın (39,5) çocuğun etkinliğe aktif katılımını iyi düzeyde sağladığı bulunmuştur. 15 uyarlamanın (%22,7) çocuğun etkinliğe aktif katılımını orta düzeyde sağladığı, 15 uyarlamanın (%22,7) çocuğun etkinliğe aktif katılımını az da olsa sağladığı, 4 uyarlamanın (%6,0) çocuğun etkinliğe aktif katılımını sağlamadığı bulunmuştur.

Eğitsel özellikler alt boyutunun ikinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması basitten karmaşığa doğru olacak şekilde basamaklandırılmıştır”. Öğretmen tarafından planlanan 17 uyarlamanın (%12,6) çok iyi düzeyde, 68 uyarlamanın (%50,8) iyi düzeyde basamaklandırıldığı bulunmuştur. 21 uyarlamanın (%15,6) orta düzeyde basamaklandırıldığı, 13 uyarlamanın (%9,8) yetersiz düzeyde basamaklandırıldığı, 15 uyarlamanın (%11,2) ise basamaklandırılmadığı bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında 1 uyarlamanın (%1,5) çok iyi düzeyde basamaklandırıldığı, 7 uyarlamanın (%10,7) iyi düzeyde basamaklandırıldığı bulunmuştur. 4 uyarlamanın (%6,1) orta düzeyde basamaklandırıldığı, 9 uyarlamanın (%13,6) az da olsa basamaklandırıldığı, 45 uyarlamanın (%68,1) ise basamaklandırılmadığı bulunmuştur.

Eğitsel özellikler alt boyutunun üçüncü maddesi “Etkinliğin uyarlaması çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşıyacak niteliktedir”. Öğretmen tarafından planlanan 6 uyarlama (% 4,6) çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşımasını çok iyi düzeyde desteklediği, 34 uyarlamanın (%25,4) çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşımasını iyi düzeyde desteklediği bulunmuştur. 25 uyarlama (%18,6) çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşımasını orta düzeyde desteklerken, 24 uyarlamanın (%17,9) çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşımasını az desteklediği bulunmuştur. 45 uyarlamanın (%33,5) çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşıyacak nitelikte olmadığı bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşımasını çok iyi düzeyde (%0) destekleyen bir uyarlamanın olmadığı bulunmuştur. 6 uyarlamanın (%9,1) çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşımasını iyi düzeyde desteklediği, 12 uyarlamanın (%18,1) çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşımasını orta düzeyde desteklediği bulunmuştur. 12 uyarlamanın (%18,1) çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşımayı az desteklediği, 36 uyarlamanın (%54,6) ise çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşıyacak nitelikte olmadığı bulunmuştur.

Eğitsel özellikler alt boyutunun dördüncü maddesi “Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuk ile akranları arasında işbirliği davranışını destekler”. Öğretmenler tarafından planlanan 2 uyarlamada (%1,5) ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışının çok iyi düzeyde desteklendiği, 20 uyarlamada (%14,9) ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışının iyi düzeyde desteklendiği bulunmuştur. 5 uyarlamada (%3,7) ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışının orta düzeyde, 3 uyarlamada (%2,3) ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışının az desteklendiği bulunmuştur. 104 uyarlamada (%77,6) ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışının desteklenmediği bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışının çok iyi (%0) düzeyde desteklendiği bir uyarlamanın olmadığı bulunmuştur. 3 uyarlamada (%4,5) ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışının iyi düzeyde desteklendiği bulunmuştur. 5 uyarlamada (%7,5) ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışının orta düzeyde, 3 uyarlamada (%4,5) ÖGÇ ile

akranları arasında işbirliği davranışının az desteklendiği bulunmuştur. 55 uyarlamada (%83,5) ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışının desteklenmediği bulunmuştur.

Eğitsel özellikler alt boyutunun beşinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuk ile akranları arasındaki iletişimi destekler”. Öğretmenler tarafından planlanan 4 uyarlamada (%3,0) ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimin çok iyi düzeyde desteklendiği, 27 uyarlamada (%20,2) ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimin iyi düzeyde desteklendiği bulunmuştur. 10 uyarlamada (%7,4) ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimin orta düzeyde desteklendiği, 9 uyarlamada (%6,7) ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimin az desteklendiği, 84 uyarlamada (%62,7) ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimin desteklenmediği bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında 1 uyarlamada (%1,5) ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimin çok iyi düzeyde desteklendiği, 7 uyarlamada (%10,7) ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimin iyi düzeyde desteklendiği bulunmuştur. 4 uyarlamada (%6,1) ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimin orta düzeyde desteklendiği, 3 uyarlamada (%4,5) ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimin az desteklendiği, 51 uyarlamada (%77,2) ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimin desteklenmediği bulunmuştur.

Tablo 7 uyarlamaların eğitsel özellikler alt boyutunun etkinliğin kaynağına göre (öğretmen tarafından hazırlanan ve hazır olarak sunulan planlar) t Testi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 7.

Etkinliğin Kaynağına Göre Uyarlamaların Eğitsel Özellikleri Alt Boyutu t Testi

Grup	N	$\bar{x}$	s.s	F	P
Öğretmenlerin hazırladığı etkinlik	134	13.1493	4.52646	7.684	.000
Hazır etkinlik	66	9.5606	3.18713		
Toplam	200				

$p \leq 0.05$

Tablo 7’de uyarlamaların eğitsel özellikleri alt boyutunun etkinliğin kaynağına göre farklılık gösterip göstermediği analiz edilmiştir. Bu amaçla dağılıma normalleştirme işlemi yapılarak, öğretmenlerin hazırladığı uyarlamalar ile hazır olarak sunulan planlarda yer alan uyarlamalar arasında bağımsız t testi uygulanmıştır. İki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark ($p \leq 0.05$) bulunmuştur.

Öğretmenlerin hazırladığı uyarlamaların eğitsel özellikleri alt boyutundan aldıkları puanların ortalamasının hazır olarak sunulan planlara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Öğretmenlerin hazırladığı uyarlamaların eğitsel özellikleri hazır olarak sunulan planlara göre daha niteliklidir.

Tablo 8 çalışma kapsamında ele alınan etkinlik uyarlamalarının gelişim alanını destekleme özellikleri alt boyut maddelerinin dağılımlarını göstermektedir. Bu tabloda etkinlikler öğretmenler tarafından hazırlanmış ve hazır olarak sunulmuş plan olmak üzere iki kısımda incelenmiştir.

Tablo 8.

Etkinliğin Kaynağına Göre Uyarlamaların Gelişim Alanını Destekleme Özellikleri Alt Boyutu Maddelerinin Dağılımı

	Öğretmen												Hazır											
	Yok		Az		Orta		İyi		Çok İyi		Toplam		Yok		Az		Orta		İyi		Çok İyi		Toplam	
	f	%	F	%	f	%	F	%	F	%	f	%	f	%	F	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1-Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini desteklemektedir.	66	49,2	16	12,1	15	11,2	28	20,8	9	6,7	134	100	41	62,2	7	10,6	15	22,7	3	4,5	-	-	66	100
2-Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini desteklemektedir.	40	29,9	21	15,4	29	21,6	34	25,4	10	7,4	134	100	48	72,7	8	12,2	7	10,6	3	4,5	-	-	66	100
3-Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini desteklemektedir.	84	62,6	6	4,5	15	11,2	22	16,4	7	5,3	134	100	39	59,0	6	9,0	8	12,2	10	15,3	3	4,5	66	100
4-Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini desteklemektedir.	100	74,6	7	5,3	15	11,2	10	7,4	2	1,5	134	100	57	86,5	2	3,0	5	7,5	2	3,0	-	-	66	100
5-Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun özbakım gelişimini desteklemektedir.	131	97,7	-	-	1	0,8	2	1,5	-	-	134	100	63	95,4	1	1,5	-	-	1	1,5	1	1,5	66	100

Tablo 8 Etkinliğin kaynağına göre uyarlamaların gelişim alanını destekleme özellikleri alt boyutu maddelerinin dağılımını göstermektedir. Gelişim alanını destekleme özellikleri alt boyutunun birinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini desteklemektedir”. Tablo 8’e göre öğretmen tarafından planlanan 9 etkinlikte (%6,7) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini çok iyi düzeyde desteklediği bulunmuştur. 28 etkinlikte (%20,8) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini iyi düzeyde desteklediği, 15 etkinlikte (%11,2) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini orta düzeyde desteklediği bulunmuştur. 16 etkinlikte (%12,1) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini az desteklediği, 66 etkinlikte (%49,2) ise etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini desteklemediği bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini çok iyi düzeyde desteklediği bir maddenin olmadığı bulunmuştur. 3 etkinlikte (%4,5) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini iyi düzeyde desteklediği, 15 etkinlikte (%22,7) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini orta düzeyde desteklediği bulunmuştur. 7 etkinlikte (%10,6) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini az desteklediği, 41 etkinlikte (%62,2) ise etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini desteklemediği bulunmuştur.

Gelişim alanını destekleme özellikleri alt boyutunun ikinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini desteklemektedir”. Öğretmen tarafından planlanan 10 etkinlikte (%7,4) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini çok iyi düzeyde desteklediği ve 34 etkinlikte (%25,4) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini iyi düzeyde desteklediği bulunmuştur. 29 etkinlikte (%21,6) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini orta düzeyde desteklediği, 21 etkinlikte (%15,4) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini az desteklediği, 40 (%29,9) etkinlikte ise etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini hiç desteklemediği bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini çok iyi düzeyde desteklediği bir maddenin olmadığı bulunmuştur. 3 etkinlikte (%4,5) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini iyi düzeyde desteklediği, 7 etkinlikte (%10,6) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini orta düzeyde desteklediği bulunmuştur. 8 etkinlikte (%12,2) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini az desteklediği, 48 etkinlikte (%72,7) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini desteklemediği bulunmuştur.

Gelişim alanını destekleme özellikleri alt boyutunun üçüncü maddesi “Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini desteklemektedir”. Öğretmen tarafından planlanan 7 etkinliğin (%5,3) özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini çok iyi düzeyde ve 22 etkinliğin (%16,4) özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini iyi düzeyde desteklediği bulunmuştur. 15 etkinliğin (%11,2) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini orta düzeyde desteklediği, 6 etkinliğin (%4,5) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini az desteklediği, 84 etkinliğin (%62,6) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini desteklemediği bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında 3 etkinliğin (%4,5) özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini çok iyi düzeyde ve 10 etkinliğin (%15,3) özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini iyi düzeyde desteklediği bulunmuştur. 8 etkinliğin (%12,2) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini orta düzeyde desteklediği, 6 etkinliğin (%9,0) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini az desteklediği, 39 etkinliğin

(%59,0) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini desteklemediği bulunmuştur.

Gelişim alanını destekleme özellikleri alt boyutunun dördüncü maddesi “Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini desteklemektedir”. Öğretmen tarafından planlanan 2 etkinliğin (%1,5) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini çok iyi düzeyde desteklediği bulunmuştur. 10 etkinliğin (%7,4) uyarlaması özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini iyi düzeyde, 15 etkinliğin (%11,2) uyarlaması özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini orta düzeyde desteklemektedir. 7 etkinliğin (%5,3) uyarlaması özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini az desteklediği, 100 etkinliğin (%74,6) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini desteklemediği bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini çok iyi (%0) düzeyde destekleyen bir uyarlamanın olmadığı bulunmuştur. 2 etkinliğin (%3,0) uyarlaması özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini iyi düzeyde, 5 etkinliğin (%7,5) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini orta düzeyde desteklediği bulunmuştur. 2 etkinliğin (%3,0) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini az desteklediği, 57 etkinliğin (%86,5) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini desteklemediği bulunmuştur.

Gelişim alanını destekleme özellikleri alt boyutunun beşinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun özbakım gelişimini desteklemektedir”. Öğretmen tarafından planlanan etkinliklerde özel gereksinimli çocuğun özbakım gelişiminin çok iyi düzeyde desteklendiği ya da az (%0) desteklendiği bir uyarlamanın olmadığı bulunmuştur. 2 etkinliğin (%1,5) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun özbakım gelişimini iyi düzeyde, 1 etkinliğin (%0,8) uyarlamasının ise özel gereksinimli çocuğun özbakım gelişimini orta düzeyde desteklediği bulunmuştur. 131 etkinliğin (% 97,7) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun özbakım gelişimini desteklemediği bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında 1 etkinliğin (%1,5) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun özbakım gelişimini çok iyi düzeyde ve 1 etkinliğin (%1,5) uyarlamasının iyi düzeyde desteklediği bulunmuştur. 1 etkinliğin (%1,5) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun özbakım gelişimini az desteklediği, 63 (%95,4) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun özbakım gelişimini desteklemediği bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklerde özel gereksinimli çocuğun özbakım gelişimini orta (%0) düzeyde destekleyen bir uyarlamanın olmadığı bulunmuştur.

Tablo 9 uyarlamaların gelişim alanını destekleme özellikleri alt boyutunun etkinliğin kaynağına göre (öğretmen tarafından hazırlanan ve hazır olarak sunulan planlar) t Testi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 9.

Etkinliğin Kaynağına Göre Uyarlamaların Gelişim Alanını Destekleme Özellikleri Alt Boyutu t Testi

Grup	N	$\bar{x}$	s.s	f	P
Öğretmenlerin hazırladığı etkinlik	134	.9515	.14853	16.088	.000
Hazır etkinlik	66	.8659	.09627		
Toplam	200				

$p \leq 0.05$

Tablo 9’da uyarlamaların gelişim alanını destekleme özellikleri alt boyutunun etkinliğin kaynağına göre farklılık gösterip göstermediği analiz edilmiştir. Bu amaçla dağılıma normalleştirme işlemi yapılarak, öğretmenlerin hazırladığı uyarlamalar ile hazır olarak sunulan planlarda yer alan uyarlamalar arasında bağımsız t testi uygulanmıştır. İki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark ($p \leq 0.05$) bulunmuştur.

Öğretmenlerin hazırladığı uyarlamaların çocukların gelişim alanlarını desteklemede hazır olarak sunulan planlara göre daha nitelikli olduğu bulunmuştur.

Tablo 10 çalışma kapsamında ele alınan etkinlik uyarlamalarının uyarlama özellikleri alt boyut maddelerinin dağılımlarını göstermektedir. Bu tabloda etkinlikler öğretmenler tarafından hazırlanmış ve hazır olarak sunulmuş plan olmak üzere iki kısımda incelenmiştir.

Tablo 10.

Etkinliğin Kaynağına Göre Uyarlama Özellikleri Alt Boyutu Maddelerinin Dağılımı

	Öğretmen												Hazır											
	Yok		Az		Orta		İyi		Çok İyi		Toplam		Yok		Az		Orta		İyi		Çok İyi		Toplam	
	F	%	F	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1-Etkinliğin uyarlaması çocuğun gereksinimlerine uygun olarak hazırlanmıştır.	4	3,0	4	3,0	31	23,2	73	54,4	22	16,4	134	100	-	-	5	7,5	26	39,5	32	48,5	3	4,5	66	100
2-Etkinliğin uyarlaması için gerekli olan etkinlik ile ilgili materyaller belirtilmiştir.	43	32,0	8	6,0	16	12,0	48	35,8	19	14,2	134	100	16	24,2	16	24,2	15	22,9	16	24,2	3	4,5	66	100
3-Etkinliğin uyarlaması için çocuğun özel gereksinimi ile ilgili materyaller belirtilmiştir.	126	94,0	-	-	-	-	4	3,0	4	3,0	134	100	62	94,0	1	1,5	1	1,5	1	1,5	1	1,5	66	100
4-Etkinliğin uyarlaması çocuğun etkinlikte yer alan kazanım göstergelere ulaşmasını desteklemektedir.	29	21,6	18	13,5	28	20,8	32	23,9	27	20,2	134	100	13	19,8	12	18,1	20	30,3	20	30,3	1	1,5	66	100
5-Etkinliğin uyarlaması etkinliğin türü ile uyumludur.	8	5,9	21	15,7	15	11,2	54	40,2	36	26,8	134	100	23	34,9	5	7,5	7	10,7	22	33,3	9	13,6	66	100

Tablo 10 Etkinliğin kaynağına göre uyarlama özellikleri alt boyutu maddelerinin dağılımını göstermektedir. Uyarlama özellikleri alt boyutunun birinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması çocuğun gereksinimlerine uygun olarak hazırlanmıştır.”. Tablo 10’a göre öğretmen tarafından planlanan 22 uyarlamanın (%16,4) çocuğun gereksinimlerine uygunluğunun çok iyi düzeyde olduğu bulunmuştur. 73 uyarlamanın (%54,4) çocuğun gereksinimlerine uygunluğunun iyi düzeyde olduğu, 31 uyarlamanın (%23,2) çocuğun gereksinimlerine uygunluğunun orta düzeyde olduğu bulunmuştur. 4 uyarlamanın(%3,0) çocuğun gereksinimlerine uygunluğunun az olduğu, 4 uyarlamanın (%3,0) çocuğun gereksinimlerine uygun hazırlanmadığı bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında 3 uyarlamanın(%4,5) çocuğun gereksinimlerine uygunluğunun çok iyi düzeyde olduğu bulunmuştur. 32 uyarlamanın (%48,5) çocuğun gereksinimlerine uygunluğunun iyi düzeyde olduğu, 26 uyarlamanın (%39,5) çocuğun gereksinimlerine uygunluğunun orta düzeyde olduğu, 5 uyarlamanın (%7,5) çocuğun gereksinimlerine uygunluğunun az olduğu bulunmuştur. Hazır olarak sunulan planlarda çocuğun gereksinimlerine uygun (%0) hazırlanmamış bir uyarlamanın olmadığı bulunmuştur.

Uyarlama özellikleri alt boyutunun ikinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması için gerekli olan etkinlik ile ilgili materyaller belirtilmiştir”. Öğretmen tarafından planlanan 19 uyarlamada (%14,2) etkinlik ile ilgili gerekli materyallerin çok iyi düzeyde belirtildiği bulunmuştur. 48 (%35,8) uyarlamada etkinlik ile ilgili materyaller iyi düzeyde belirtilirken, 16 (%12,0) uyarlamada etkinlik ile ilgili materyaller orta düzeyde belirtilmiştir. 8 uyarlamada (%6,0) etkinlik ile ilgili materyaller yetersiz düzeyde belirtilmiş,43 uyarlamada (%32,0) etkinlik ile ilgili materyallerin belirtilmediği bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında 3 uyarlamada (%4,5) etkinlik ile ilgili gerekli materyallerin çok iyi düzeyde belirtildiği bulunmuştur. 16 (%24,2) uyarlamada etkinlik ile ilgili materyaller iyi düzeyde belirtilirken, 15 (%22,9) uyarlamada etkinlik ile ilgili materyaller orta düzeyde belirtilmiştir. 16 uyarlamada (%24,2) etkinlik ile ilgili materyaller yetersiz düzeyde belirtilirken, 16 uyarlamada (%24,2) etkinlik ile ilgili materyallerin belirtilmediği bulunmuştur.

Uyarlama özellikleri alt boyutunun üçüncü maddesi “Etkinliğin uyarlaması için çocuğun özel gereksinimi ile ilgili materyaller belirtilmiştir”. Öğretmen tarafından planlanan 4 uyarlamada (%3,0) çocuğun özel gereksinimi ile ilgili materyallerin çok iyi düzeyde belirtildiği ve 4 uyarlamada (%3,0) çocuğun özel gereksinimi ile ilgili materyallerin iyi düzeyde belirtildiği bulunmuştur. 126 uyarlamada (%94,0) çocuğun özel gereksinimi ile ilgili materyallerin belirtilmediği bulunmuştur. Çocuğun özel gereksinimi ile ilgili materyallerin az ve orta (%0) düzeyde belirtildiği bir uyarlamanın olmadığı bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında 1’er uyarlamada (%1,5) çocuğun özel gereksinimi ile ilgili materyallerin az-orta-iyi-çok iyi düzeylerde belirtildiği bulunmuştur. 62 uyarlamada (%94,0) çocuğun özel gereksinimi ile ilgili materyallerin belirtilmediği bulunmuştur.

Uyarlama özellikleri alt boyutunun dördüncü maddesi “Etkinliğin uyarlaması çocuğun etkinlikte yer alan kazanım göstergelere ulaşmasını desteklemektedir”. Öğretmen tarafından planlanan 27 uyarlamanın (%20,2) kazanım göstergelere ulaşmayı çok iyi düzeyde desteklediği bulunmuştur. 32 uyarlamanın (%23,9) kazanım göstergelere ulaşmayı iyi düzeyde, 28 uyarlamanın (%20,8) kazanım göstergelere ulaşmayı orta düzeyde desteklediği bulunmuştur. 18 uyarlamanın (%13,5) kazanım göstergelere ulaşmayı az desteklediği, 29 uyarlamanın (%21,6) kazanım göstergelere ulaşmayı desteklemediği bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında 1 uyarlamanın (%1,5) kazanım göstergelere ulaşmayı çok iyi düzeyde desteklediği ve 20 uyarlamanın (%30,3) kazanım göstergelere ulaşmayı iyi düzeyde desteklediği bulunmuştur. 20 uyarlama (%30,3) kazanım göstergelere ulaşmayı orta düzeyde desteklerken, 12 uyarlamanın (%18,1) kazanım göstergelere

ulaşmayı az desteklediği, 13 uyarlamanın (%19,8) kazanım göstergelere ulaşmayı desteklemediği bulunmuştur.

Uyarlama özellikleri alt boyutunun beşinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması etkinliğin türü ile uyumludur”. Öğretmen tarafından planlanan 36 uyarlamanın (%26,8) etkinliğin türü ile çok iyi düzeyde uyumlu olduğu bulunmuştur. 54 uyarlamanın (%40,2) etkinliğin türü iyi düzeyde uyumlu olduğu, 15 uyarlamanın (%11,2) etkinliğin türü ile orta düzeyde uyumlu olduğu, 21 uyarlamanın (%15,7) etkinliğin türü ile az uyumlu olduğu bulunmuştur. 8 uyarlamanın (%5,9) etkinliğin türü ile uyumlu olmadığı bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında 9 uyarlamanın (%13,6) etkinliğin türü ile çok iyi düzeyde uyumlu olduğu bulunmuştur. 22 uyarlamanın (%33,3) etkinliğin türü ile iyi düzeyde uyumlu olduğu, 7 uyarlamanın (%10,7) etkinliğin türü ile orta düzeyde uyumlu olduğu, 5 uyarlamanın (%7,5) etkinliğin türü ile az uyumlu olduğu bulunmuştur. 23 uyarlamanın (%34,9) etkinliğin türü ile uyumlu olmadığı bulunmuştur.

Tablo 11 uyarlama özellikleri alt boyutunun etkinliğin kaynağına göre (öğretmen tarafından hazırlanan ve hazır olarak sunulan planlar) t Testi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 11.

Etkinliğin Kaynağına Göre Uyarlama Özellikleri Alt Boyutu t Testi

Grup	N	$\bar{x}$	s.s	f	p
Öğretmenlerin hazırladığı etkinlik	134	1.1473	.13430	.846	.006
Hazır etkinlik	66	1.0926	.11996		
Toplam	200				

$p \leq 0.05$

Tablo 11’de uyarlama özellikleri alt boyutunun etkinliğin kaynağına göre farklılık gösterip göstermediği analiz edilmiştir. Bu amaçla dağılıma normalleştirme işlemi yapılarak, öğretmenlerin hazırladığı uyarlamalar ile hazır olarak sunulan planlarda yer alan uyarlamalar arasında bağımsız t testi uygulanmıştır. İki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark ($p \leq 0.05$) bulunmuştur.

Öğretmenlerin hazırladığı uyarlamaların ortalama puanlarının hazır olarak sunulan etkinliklere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Öğretmenlerin hazırladığı etkinlik uyarlamaları hazır olarak sunulan planlara göre daha iyi düzeydedir

Tablo 12 araştırma kapsamında incelenen etkinlik uyarlamalarının eğitsel özellikleri alt boyutu, gelişimi destekleme özellikleri alt boyutu ve uyarlama özellikleri alt boyutu maddelerinin genel dağılımını göstermektedir.

Tablo 12.

Etkinlik Uyarlamaları Alt Boyut Maddelerinin Genel Dağılım Tablosu

		Yok		Az		Orta		İyi		Çok İyi		Toplam	
		F	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Eğitsel Özellikler Boyutu	1-Etkinliğin uyarlaması çocuğun etkinliğe aktif katılımını sağlamaktadır.	7	3,5	32	16,0	46	23,0	79	39,5	36	18,0	200	100
	2-Etkinliğin uyarlaması basitten karmaşığa doğru olacak şekilde basamaklandırılmıştır.	60	30,0	22	11,0	25	12,5	75	37,5	18	9,0	200	100
	3-Etkinliğin uyarlaması çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşıyacak niteliktedir.	81	40,5	36	18,0	37	18,5	40	20,0	6	3,0	200	100
	4-Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuk ile akranları arasında işbirliği davranışını destekler.	159	79,5	6	3,0	10	5,0	23	11,5	2	1,0	200	100
	5-Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuk ile akranları arasındaki iletişimi destekler.	135	67,5	12	6,0	14	7,0	34	17,0	5	2,5	200	100
Gelişimi Destekleme Özellikleri Boyutu	1-Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini desteklemektedir.	107	53,5	23	11,5	30	15,0	31	15,5	9	4,5	200	100
	2-Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini desteklemektedir.	88	44,0	29	14,5	36	18,0	37	18,5	10	5,0	200	100
	3-Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini desteklemektedir.	123	61,5	12	6,0	23	11,5	32	16,0	10	5,0	200	100
	4-Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini desteklemektedir.	157	78,5	9	4,5	20	10,0	12	6,0	2	1,0	200	100
	5-Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun özbakım gelişimini desteklemektedir.	194	97,0	1	0,5	1	0,5	3	1,5	1	0,5	200	100
Uyarlama Özellikleri Boyutu	1-Etkinliğin uyarlaması çocuğun gereksinimlerine uygun olarak hazırlanmıştır.	4	2,0	9	4,5	57	28,5	105	52,5	25	12,5	200	100
	2-Etkinliğin uyarlaması için gerekli olan etkinlik ile ilgili materyaller belirtilmiştir.	59	29,5	24	12,0	31	15,5	64	32,0	22	11,0	200	100
	3-Etkinliğin uyarlaması için çocuğun özel gereksinimi ile ilgili materyaller belirtilmiştir.	188	94,0	1	0,5	1	0,5	5	2,5	5	2,5	200	100
	4-Etkinliğin uyarlaması çocuğun etkinlikte yer alan kazanım göstergelere ulaşmasını desteklemektedir.	42	21,0	30	15,0	48	24,0	52	26,0	28	14,0	200	100
	5-Etkinliğin uyarlaması etkinliğin türü ile uyumludur.	31	15,5	26	13,0	22	11,0	76	38,0	45	22,5	200	100

Tablo 12 etkinlik uyarlamaları kontrol listesinin alt boyut maddelerinin genel dağılımını göstermektedir. Eğitsel özellikler alt boyutunun birinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması çocuğun etkinliğe aktif katılımını sağlamaktadır”. Tablo 12’ye göre araştırmada incelenen etkinliklerde, 36 uyarlamanın (%18,0) çocuğun etkinliğe aktif katılımını çok iyi düzeyde sağladığı, 79 uyarlamanın (%39,5) çocuğun etkinliğe aktif katılımını iyi düzeyde sağladığı bulunmuştur. 46 uyarlamanın (%23,0) çocuğun etkinliğe aktif katılımını orta düzeyde sağladığı, 32 uyarlamanın (%16,0) çocuğun etkinliğe aktif katılımını sağlamada yetersiz olduğu bulunmuştur. 7 uyarlamanın (%3,5) ise çocuğun etkinliğe aktif katılımını sağlamadığı bulunmuştur. Eğitsel özellikler alt boyutunun ikinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması basitten karmaşığa doğru olacak şekilde basamaklandırılmıştır”. Tablo 12’ye göre araştırmada incelenen etkinliklerde, 18 uyarlamanın (%9,0) basitten karmaşığa doğru çok iyi düzeyde basamaklandırıldığı, 75 uyarlamanın (%37,5) basitten karmaşığa doğru iyi düzeyde basamaklandırıldığı bulunmuştur. 25 uyarlamanın (%12,5) basitten karmaşığa doğru orta düzeyde basamaklandırıldığı, 22 uyarlamanın (%11,0) basitten karmaşığa doğru yeterince basamaklandırılmadığı, 60 uyarlamanın (%30,0) basitten karmaşığa doğru basamaklandırılmadığı bulunmuştur. Eğitsel özellikler alt boyutunun üçüncü maddesi “Etkinliğin uyarlaması çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşıyacak niteliktedir”. Tablo 12’ye göre araştırmada incelenen etkinliklerde, 6 uyarlamanın (%3,0) çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşımasını çok iyi düzeyde desteklediği, 40 uyarlamanın (%20,0) çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşımasını iyi düzeyde desteklediği bulunmuştur. 37 uyarlamanın (%18,5) çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşımasını orta düzeyde desteklediği bulunmuştur. 36 uyarlamanın (%18,0) çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşımasını az desteklediği, 81 uyarlamanın (%40,5) ise çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşıyacak nitelikte olmadığı bulunmuştur. Eğitsel özellikler alt boyutunun dördüncü maddesi “Etkinliğin uyarlaması ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışını destekler”. Tablo 12’ye göre araştırmada incelenen etkinliklerde, 2 uyarlamanın (%1,0) ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışını çok iyi desteklediği, 23 uyarlamanın (%11,5) ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışını iyi düzeyde desteklediği bulunmuştur. 10 uyarlamanın (%5,0) ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışını orta düzeyde desteklediği, 6 uyarlamanın (%3,0) ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışını az desteklediği, 159 uyarlamanın (%79,5) ise ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışını desteklemediği bulunmuştur. Eğitsel özellikler alt boyutunun beşinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimi destekler”. Tablo 12’ye göre araştırmada incelenen etkinliklerde, 5 uyarlamanın (%2,5) ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimi çok iyi düzeyde desteklediği bulunmuştur. 34 uyarlamanın (%17,0) ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimi iyi düzeyde desteklediği, 14 uyarlamanın (%7,0) ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimi orta düzeyde desteklediği bulunmuştur. 12 uyarlamanın (%6,0) ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimi az desteklediği, 135 uyarlamanın (%67,5) ise ÖGÇ ile akranları arasında iletişimi desteklemediği bulunmuştur.

Gelişimi destekleme özellikleri alt boyutunun birinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini desteklemektedir”. Tablo 12’ye göre araştırmada incelenen etkinliklerden, 9 uyarlamada (%4,5) bilişsel gelişimin çok iyi düzeyde desteklediği, 31 uyarlamada (%15,5) iyi düzeyde desteklediği, 30 uyarlamada (%15,0) orta düzeyde desteklediği, 23 uyarlamada (%11,5) az desteklediği, 107 uyarlamada (%53,5) ise bilişsel gelişimin desteklenmediği bulunmuştur. Gelişimi destekleme özellikleri alt boyutunun ikinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini desteklemektedir”. Tablo 12’ye göre araştırmada incelenen etkinliklerden, 10 uyarlamada (%5,0) dil gelişiminin çok iyi düzeyde desteklediği, 37 uyarlamada (%18,5) iyi düzeyde desteklediği, 36 uyarlamada (%18,0) orta düzeyde desteklediği, 29 uyarlamada (%14,5) az desteklediği, 88 uyarlamada (%44,0) ise dil gelişiminin desteklenmediği bulunmuştur. Gelişimi destekleme özellikleri alt boyutunun üçüncü maddesi “Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini

desteklemektedir”. Tablo 12’ye göre araştırmada incelenen etkinliklerden, 10 uyarlamada (%5,0) motor gelişiminin çok iyi düzeyde desteklendiği, 32 uyarlamada (%16,0) iyi düzeyde desteklendiği, 23 uyarlamada (%11,5) orta düzeyde desteklendiği, 12 uyarlamada (%6,0) az desteklendiği, 123 uyarlamada (%61,5) ise motor gelişiminin desteklenmediği bulunmuştur. Gelişimi destekleme özellikleri alt boyutunun dördüncü maddesi “Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini desteklemektedir”. Tablo 12’ye göre araştırmada incelenen etkinliklerden, 2 uyarlamada (%1,0) sosyal ve duygusal gelişimin çok iyi düzeyde desteklendiği, 12 uyarlamada (%6,0) iyi düzeyde desteklendiği, 20 uyarlamada (%10,0) orta düzeyde desteklendiği, 9 uyarlamada (%4,5) az desteklendiği, 157 uyarlamada (%78,5) ise sosyal duygusal gelişimin desteklenmediği bulunmuştur. Gelişimi destekleme özellikleri alt boyutunun beşinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun özbakım gelişimini desteklemektedir”. Tablo 12’ye göre araştırmada incelenen etkinliklerden, 1 uyarlamada (%0,5) özbakım gelişiminin çok iyi düzeyde desteklendiği, 3 uyarlamada (%1,5) iyi düzeyde desteklendiği, 1 uyarlamada (%0,5) orta düzeyde desteklendiği, 1 uyarlamada (%0,5) az desteklendiği, 194 uyarlamada (%97,0) ise özbakım gelişiminin desteklenmediği bulunmuştur.

Uyarlama özellikleri alt boyutunun birinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması çocuğun gereksinimlerine uygun olarak hazırlanmuştur”. Tablo 12’ye göre araştırmada incelenen etkinliklerde, 25 uyarlamamanın (%12,5) çocuğun gereksinimlerine uygunluğunun çok iyi düzeyde olduğu, 105 uyarlamamanın (%52,5) iyi düzeyde olduğu, 57 uyarlamamanın (%28,5) orta düzeyde olduğu, 9 uyarlamamanın (%4,5) yetersiz düzeyde olduğu, 4 uyarlamamanın (%2,0) ise çocuğun gereksinimlerine uygun hazırlanmadığı bulunmuştur. Uyarlama özellikleri alt boyutunun ikinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması için gerekli olan etkinlik ile ilgili materyaller belirtilmiştir”. Tablo 12’ye göre araştırmada incelenen etkinliklerde, 22 uyarlamada (%11,0) etkinlik ile ilgili materyallerin çok iyi düzeyde belirtildiği, 64 uyarlamada (%32,0) iyi düzeyde belirtildiği bulunmuştur. 31 uyarlamada (%15,5) orta düzeyde belirtildiği, 24 uyarlamada (%12,0) yetersiz düzeyde belirtildiği, 59 uyarlamada (%29,5) ise etkinlik ile ilgili materyallerin belirtilmediği bulunmuştur. Uyarlama özellikleri alt boyutunun üçüncü maddesi “Etkinliğin uyarlaması için çocuğun özel gereksinimi ile ilgili materyaller belirtilmiştir”. Tablo 12’ye göre araştırmada incelenen etkinliklerde, 5 uyarlamada (%2,5) çocuğun özel gereksinimi ile ilgili materyallerin çok iyi düzeyde belirtildiği bulunmuştur. 5 uyarlamada (%2,5) iyi düzeyde belirtildiği, 1’ er uyarlamada (%0,5) orta ve yetersiz düzeyde belirtildiği, 188 uyarlamada (%94,0) ise çocuğun özel gereksinimi ile ilgili materyallerin belirtilmediği bulunmuştur. Uyarlama özellikleri alt boyutunun dördüncü maddesi “Etkinliğin uyarlaması çocuğun etkinlikte yer alan kazanım göstergelere ulaşmasını desteklemektedir”. Tablo 12’ye göre araştırmada incelenen etkinliklerde, 28 uyarlamamanın (%14,0) kazanım göstergelere ulaşmayı çok iyi düzeyde desteklediği, 52 uyarlamamanın (%26,0) iyi düzeyde desteklediği bulunmuştur. 48 uyarlamamanın (%24,0) orta düzeyde desteklediği, 30 uyarlamamanın (%15,0) yetersiz düzeyde desteklediği, 42 uyarlamamanın (%21,0) ise çocuğun etkinlikte yer alan kazanım göstergelere ulaşmasını desteklemediği bulunmuştur. Uyarlama özellikleri alt boyutunun beşinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması etkinliğin türü ile uyumludur”. Tablo 12’ye göre araştırmada incelenen etkinliklerde, 45 uyarlamamanın (%22,5) etkinliğin türü ile uyum düzeyinin çok iyi olduğu, 76 uyarlamamanın (%38,0) etkinliğin türü ile uyum düzeyinin iyi olduğu, 22 uyarlamamanın (%11,0) etkinliğin türü ile uyum düzeyinin orta olduğu bulunmuştur. 26 uyarlamamanın (%13,0) etkinliğin türü ile uyum düzeyinin yetersiz olduğu, 31 uyarlamamanın (%15,5) ise etkinliğin türü ile uyumlu olmadığı bulunmuştur.

Tablo 13 etkinlik uyarlaması kontrol listesi maddelerinin etkinliğin kaynağına (öğretmen ve hazır) göre dağılımını göstermektedir.

Tablo 13.

Etkinlik Uyarlamaları Kontrol Listesi Maddelerinin Etkinliğin Kaynağına Göre Dağılımı

	Öğretmen												Hazır											
	Yok		Az		Orta		İyi		Çok İyi		Toplam		Yok		Az		Orta		İyi		Çok İyi		Toplam	
	F	%	F	%	f	%	F	%	f	%	f	%	f	%	F	%	F	%	f	%	f	%	f	%
1-Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini desteklemektedir.	66	49,2	16	12,1	15	11,2	28	20,8	9	6,7	134	100	41	62,2	7	10,6	15	22,7	3	4,5	-	-	66	100
2-Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini desteklemektedir.	40	29,9	21	15,4	29	21,6	34	25,4	10	7,4	134	100	48	72,7	8	12,2	7	10,6	3	4,5	-	-	66	100
3-Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini desteklemektedir.	84	62,6	6	4,5	15	11,2	22	16,4	7	5,3	134	100	39	59,0	6	9,0	8	12,2	10	15,3	3	4,5	66	100
4-Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini desteklemektedir.	100	74,6	7	5,3	15	11,2	10	7,4	2	1,5	134	100	57	86,5	2	3,0	5	7,5	2	3,0	-	-	66	100
5-Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun özbakım gelişimini desteklemektedir.	131	97,7	-	-	1	0,8	2	1,5	-	-	134	100	63	95,4	1	1,5	-	-	1	1,5	1	1,5	66	100
6-Etkinliğin uyarlaması çocuğun gereksinimlerine uygun olarak hazırlanmıştır.	4	3,0	4	3,0	31	23,2	73	54,4	22	16,4	134	100	-	-	5	7,5	26	39,5	32	48,5	3	4,5	66	100
7- Etkinliğin uyarlaması çocuğun etkinliğe aktif katılımını sağlamaktadır.	3	2,2	17	12,7	31	23,2	53	39,5	30	22,4	134	100	4	6,0	15	22,7	15	22,7	26	39,5	6	9,1	66	100
8-Etkinliğin uyarlaması için gerekli olan etkinlik ile ilgili materyaller belirtilmiştir.	43	32,0	8	6,0	16	12,0	48	35,8	19	14,2	134	100	16	24,2	16	24,2	15	22,9	16	24,2	3	4,5	66	100
9-Etkinliğin uyarlaması için çocuğun özel gereksinimi ile ilgili materyaller belirtilmiştir.	126	94,0	-	-	-	-	4	3,0	4	3,0	134	100	62	94,0	1	1,5	1	1,5	1	1,5	1	1,5	66	100
10-Etkinliğin uyarlaması basitten karmaşığa doğru olacak şekilde basamaklandırılmıştır.	15	11,2	13	9,8	21	15,6	68	50,8	17	12,6	134	100	45	68,1	9	13,6	4	6,1	7	10,7	1	1,5	66	100
11-Etkinliğin uyarlaması çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşıyacak niteliktedir.	45	33,5	24	17,9	25	18,6	34	25,4	6	4,6	134	100	36	54,6	12	18,1	12	18,1	6	9,1	-	-	66	100
12- Etkinliğin uyarlaması çocuğun etkinlikte yer alan kazanım göstergelere ulaşmasını desteklemektedir.	29	21,6	18	13,5	28	20,8	32	23,9	27	20,2	134	100	13	19,8	12	18,1	20	30,3	20	30,3	1	1,5	66	100
13-Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuk ile akranları arasında işbirliği davranışını destekler.	104	77,6	3	2,3	5	3,7	20	14,9	2	1,5	134	100	55	83,5	3	4,5	5	7,5	3	4,5	-	-	66	100
14- Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuk ile akranları arasındaki iletişimi destekler.	84	62,7	9	6,7	10	7,4	27	20,2	4	3,0	134	100	51	77,2	3	4,5	4	6,1	7	10,7	1	1,5	66	100
15- Etkinliğin uyarlaması etkinliğin türü ile uyumludur.	8	5,9	21	15,7	15	11,2	54	40,2	36	26,8	134	100	23	34,9	5	7,5	7	10,7	22	33,3	9	13,6	66	100

Tablo 13 etkinlik uyarlaması kontrol listesi maddelerinin etkinliğin kaynağına göre dağılımını göstermektedir. Etkinlik uyarlaması kontrol listesinin birinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini desteklemektedir”. Tablo 13’e göre öğretmen tarafından planlanan 9 etkinlikte (%6,7) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini çok iyi düzeyde desteklediği bulunmuştur. 28 etkinlikte (%20,8) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini iyi düzeyde desteklediği, 15 etkinlikte (%11,2) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini orta düzeyde desteklediği bulunmuştur. 16 etkinlikte (%12,1) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini az desteklediği, 66 etkinlikte (%49,2) ise etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini desteklemediği bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini çok iyi düzeyde destekleyen bir uyarlamanın olmadığı bulunmuştur. 3 etkinlikte (%4,5) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini iyi düzeyde desteklediği, 15 etkinlikte (%22,7) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini orta düzeyde desteklediği bulunmuştur. 7 etkinlikte (%10,6) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini az desteklediği, 41 etkinlikte (%62,2) ise etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini desteklemediği bulunmuştur.

Etkinlik uyarlaması kontrol listesinin ikinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini desteklemektedir”. Öğretmen tarafından planlanan 10 etkinlikte (%7,4) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini çok iyi düzeyde desteklediği ve 34 etkinlikte (%25,4) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini iyi düzeyde desteklediği bulunmuştur. 29 etkinlikte (%21,6) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini orta düzeyde desteklediği, 21 etkinlikte (%15,4) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini az desteklediği, 40 (%29,9) etkinlikte ise etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini desteklemediği bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini çok iyi düzeyde destekleyen bir uyarlamanın olmadığı bulunmuştur. 3 etkinlikte (%4,5) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini iyi düzeyde desteklediği, 7 etkinlikte (%10,6) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini orta düzeyde desteklediği bulunmuştur. 8 etkinlikte (%12,2) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini az desteklediği, 48 etkinlikte (%72,7) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini desteklemediği bulunmuştur.

Etkinlik uyarlaması kontrol listesinin üçüncü maddesi “Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini desteklemektedir”. Öğretmen tarafından planlanan 7 etkinliğin (%5,3) özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini çok iyi düzeyde ve 22 etkinliğin (%16,4) özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini iyi düzeyde desteklediği bulunmuştur. 15 etkinliğin (%11,2) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini orta düzeyde desteklediği, 6 etkinliğin (%4,5) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini az desteklediği, 84 etkinliğin (%62,6) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini desteklemediği bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında 3 etkinliğin (%4,5) özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini çok iyi düzeyde ve 10 etkinliğin (%15,3) özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini iyi düzeyde desteklediği bulunmuştur. 8 etkinliğin (%12,2) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini orta düzeyde desteklediği, 6 etkinliğin (%9,0) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini az desteklediği, 39 etkinliğin (%59,0) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini desteklemediği bulunmuştur.

Etkinlik uyarlaması kontrol listesinin dördüncü maddesi “Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini desteklemektedir”. Öğretmen tarafından planlanan 2 etkinliğin (%1,5) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini çok iyi düzeyde desteklediği bulunmuştur. 10 etkinliğin (%7,4) uyarlaması özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini iyi düzeyde, 15 etkinliğin (%11,2) uyarlaması özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini orta düzeyde desteklemektedir. 7 etkinliğin (%5,3) uyarlaması özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini az desteklediği, 100 etkinliğin (%74,6) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini desteklemediği bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini çok iyi (%0) düzeyde destekleyen bir uyarlamanın olmadığı bulunmuştur. 2 etkinliğin (%3,0) uyarlaması özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini iyi düzeyde, 5 etkinliğin (%7,5) uyarlaması özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini orta düzeyde desteklediği bulunmuştur. 2 etkinliğin (%3,0) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini az desteklediği, 57 etkinliğin (%86,5) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini desteklemediği bulunmuştur.

Etkinlik uyarlaması kontrol listesinin beşinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun özbakım gelişimini desteklemektedir”. Öğretmen tarafından hazırlanan etkinliklerde özel gereksinimli çocuğun özbakım gelişimini çok iyi düzeyde destekleyen ya da az (%0) destekleyen bir uyarlamanın olmadığı bulunmuştur. 2 etkinliğin (%1,5) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun özbakım gelişimini iyi düzeyde, 1 etkinliğin (%0,8) uyarlamasının ise özel gereksinimli çocuğun özbakım gelişimini orta düzeyde desteklediği bulunmuştur. 131 etkinliğin (% 97,7) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun özbakım gelişimini desteklemediği bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında 1’er etkinliğin (%1,5) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun özbakım gelişimini çok iyi düzeyde ve iyi düzeyde desteklediği bulunmuştur. 1 etkinliğin (%1,5) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun özbakım gelişimini az desteklediği, 63 (%95,4) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun özbakım gelişimini desteklemediği bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklerde özel gereksinimli çocuğun özbakım gelişimini orta (%0) düzeyde destekleyen bir uyarlamanın olmadığı bulunmuştur.

Etkinlik uyarlaması kontrol listesinin altıncı maddesi “Etkinliğin uyarlaması çocuğun gereksinimlerine uygun olarak hazırlanmıştır”. Öğretmen tarafından planlanan 22 uyarlamanın (%16,4) çocuğun gereksinimlerine uygunluğunun çok iyi düzeyde olduğu, 73 uyarlamanın (%54,4) iyi düzeyde olduğu, 31 uyarlamanın (%23,2) orta düzeyde olduğu, 4 uyarlamanın (%3,0) yetersiz düzeyde olduğu, 4 uyarlamanın (%3,0) ise çocuğun gereksinimlerine uygun hazırlanmadığı bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında 3 uyarlamanın (%4,5) çocuğun gereksinimlerine uygunluğunun çok iyi düzeyde olduğu, 32 uyarlamanın (%48,5) iyi düzeyde olduğu, 26 uyarlamanın (%39,5) orta düzeyde olduğu, 5 uyarlamanın (%7,5) yetersiz düzeyde olduğu bulunmuştur. Hazır olarak sunulan planlarda çocuğun gereksinimlerine uygun olarak hazırlanmamış bir uyarlamanın (%0) olmadığı bulunmuştur.

Etkinlik uyarlaması kontrol listesinin yedinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması çocuğun etkinliğe aktif katılımını sağlamaktadır”. Öğretmen tarafından planlanan 30 uyarlamanın (%22,4) çocuğun etkinliğe aktif katılımını çok iyi düzeyde sağladığı, 53 uyarlamanın (39,5) çocuğun etkinliğe aktif katılımını iyi düzeyde sağladığı bulunmuştur. 31 uyarlamanın (%23,2) çocuğun etkinliğe aktif katılımını orta düzeyde sağladığı, 17 uyarlamanın (%12,7) çocuğun etkinliğe aktif katılımını sağlamada yetersiz kaldığı bulunmuştur. 3 uyarlamanın (%2,2) çocuğun etkinliğe aktif katılımını sağlamadığı bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında 6 uyarlamanın (%9,1) çocuğun etkinliğe aktif katılımını çok iyi

düzeyde sağladığı, 26 uyarlamamanın (39,5) çocuğun etkinliğe aktif katılımını iyi düzeyde sağladığı bulunmuştur. 15 uyarlamamanın (%22,7) çocuğun etkinliğe aktif katılımını orta düzeyde sağladığı, 15 uyarlamamanın (%22,7) çocuğun etkinliğe aktif katılımını az sağladığı, 4 uyarlamamanın (%6,0) çocuğun etkinliğe aktif katılımını sağlamadığı bulunmuştur.

Etkinlik uyarlaması kontrol listesinin sekizinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması için gerekli olan etkinlik ile ilgili materyaller belirtilmiştir”. Öğretmen tarafından planlanan 19 uyarlamada (%14,2) etkinlik ile ilgili gerekli materyallerin çok iyi düzeyde belirtildiği bulunmuştur. 48 (%35,8) uyarlamada etkinlik ile ilgili materyaller iyi düzeyde belirtilirken, 16 (%12,0) uyarlamada etkinlik ile ilgili materyallerin orta düzeyde belirtilmiştir. 8 uyarlamada (%6,0) etkinlik ile ilgili materyaller yetersiz düzeyde belirtilmiş, 43 uyarlamada (%32,0) etkinlik ile ilgili materyallerin belirtilmediği bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında 3 uyarlamada (%4,5) etkinlik ile ilgili gerekli materyallerin çok iyi düzeyde belirtildiği bulunmuştur. 16 (%24,2) uyarlamada etkinlik ile ilgili materyaller iyi düzeyde belirtilirken, 15 (%22,9) uyarlamada etkinlik ile ilgili materyaller orta düzeyde belirtilmiştir. 16 uyarlamada (%24,2) etkinlik ile ilgili materyaller yetersiz düzeyde belirtilmiş, 16 uyarlamada (%24,2) etkinlik ile ilgili materyallerin belirtilmediği bulunmuştur.

Etkinlik uyarlaması kontrol listesinin dokuzuncu maddesi “Etkinliğin uyarlaması için çocuğun özel gereksinimi ile ilgili materyaller belirtilmiştir”. Öğretmen tarafından planlanan 4 uyarlamada (%3,0) çocuğun özel gereksinimi ile ilgili materyal çok iyi düzeyde belirtildiği ve 4 uyarlamada (%3,0) çocuğun özel gereksinimi ile ilgili materyallerin iyi düzeyde belirtildiği bulunmuştur. 126 uyarlamada (%94,0) çocuğun özel gereksinimi ile ilgili materyallerin belirtilmediği bulunmuştur. Çocuğun özel gereksinimi ile ilgili materyallerin az ve orta (%0) düzeyde belirtildiği uyarlamaların olmadığı bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında 1’er uyarlamada (%1,5) çocuğun özel gereksinimi ile ilgili materyallerin az-orta-iyi-çok iyi düzeylerde belirtildiği bulunmuştur. 62 uyarlamada (%94,0) çocuğun özel gereksinimi ile ilgili materyallerin belirtilmediği bulunmuştur.

Etkinlik uyarlaması kontrol listesinin onuncu maddesi “Etkinliğin uyarlaması basitten karmaşığa doğru olacak şekilde basamaklandırılmıştır”. Öğretmen tarafından planlanan 17 uyarlamamanın (%12,6) çok iyi düzeyde basamaklandırıldığı, 68 uyarlamamanın (%50,8) iyi düzeyde basamaklandırıldığı bulunmuştur. 21 uyarlamamanın (%15,6) orta düzeyde basamaklandırıldığı, 13 uyarlamamanın (%9,8) yetersiz düzeyde basamaklandırıldığı, 15 uyarlamamanın (%11,2) ise basamaklandırılmadığı bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında 1 uyarlamamanın (%1,5) çok iyi düzeyde basamaklandırıldığı, 7 uyarlamamanın (%10,7) iyi düzeyde basamaklandırıldığı bulunmuştur. 4 uyarlamamanın (%6,1) orta düzeyde basamaklandırıldığı, 9 uyarlamamanın (%13,6) az da olsa basamaklandırıldığı, 45 uyarlamamanın (%68,1) ise basamaklandırılmadığı bulunmuştur.

Etkinlik uyarlaması kontrol listesinin on birinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşıyacak niteliktedir”. Öğretmen tarafından planlanan 6 uyarlama (%4,6) çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşımasını çok iyi düzeyde desteklediği, 34 uyarlamamanın (%25,4) çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşımasını iyi düzeyde desteklediği bulunmuştur. 25 uyarlama (%18,6) çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşımasını orta düzeyde desteklerken 24 uyarlamamanın (%17,9) çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşımasını az desteklediği bulunmuştur. 45 uyarlamamanın (%33,5) çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşıyacak nitelikte olmadığı bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşımasını çok iyi düzeyde (%0) destekleyen bir uyarlamamanın olmadığı bulunmuştur. 6 uyarlamamanın (%9,1) çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşımasını iyi düzeyde desteklediği, 12 uyarlamamanın (%18,1) çocuğun belirli becerilerini bir

üst basamağa taşınmasını orta düzeyde desteklediği bulunmuştur. 12 uyarlamanın (%18,1) çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşınmasını az desteklediği, 36 uyarlamanın (%54,6) ise çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşıyacak nitelikte olmadığı bulunmuştur.

Etkinlik uyarlaması kontrol listesinin on ikinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması çocuğun etkinlikte yer alan kazanım göstergelere ulaşmasını desteklemektedir”. Öğretmen tarafından planlanan 27 uyarlamanın (%20,2) kazanım göstergelere ulaşmayı çok iyi düzeyde desteklediği bulunmuştur. 32 uyarlamanın (%23,9) kazanım göstergelere ulaşmayı iyi düzeyde, 28 uyarlamanın (%20,8) kazanım göstergelere ulaşmayı orta düzeyde desteklediği bulunmuştur. 18 uyarlamanın (%13,5) kazanım göstergelere ulaşmayı az desteklediği, 29 uyarlamanın (%21,6) kazanım göstergelere ulaşmayı desteklemediği bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında 1 uyarlamanın (%1,5) kazanım göstergelere ulaşmayı çok iyi düzeyde desteklediği ve 20 uyarlamanın (%30,3) kazanım göstergelere ulaşmayı iyi düzeyde desteklediği bulunmuştur. 20 uyarlama (%30,3) kazanım göstergelere ulaşmayı orta düzeyde desteklerken, 12 uyarlamanın (%18,1) kazanım göstergelere ulaşmayı az desteklediği, 13 uyarlamanın (%19,8) kazanım göstergelere ulaşmayı desteklemediği bulunmuştur.

Etkinlik uyarlaması kontrol listesinin on üçüncü maddesi “Etkinliğin uyarlaması ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışını destekler”. Öğretmenler tarafından planlanan 2 uyarlamada (%1,5) ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışının çok iyi düzeyde desteklendiği, 20 uyarlamada (%14,9) ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışının iyi düzeyde desteklendiği bulunmuştur. 5 uyarlamada (%3,7) ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışının orta düzeyde, 3 uyarlamada (%2,3) ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışının az desteklendiği bulunmuştur. 104 uyarlamada (%77,6) ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışının desteklenmediği bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışının çok iyi (%0) düzeyde destekleyen bir uyarlamanın olmadığı bulunmuştur. 3 uyarlamada (%4,5) ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışının iyi düzeyde desteklendiği bulunmuştur. 5 uyarlamada (%7,5) ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışının orta düzeyde desteklendiği, 3 uyarlamada (%4,5) ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışının az desteklendiği bulunmuştur. 55 uyarlamada (%83,5) ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışının desteklenmediği bulunmuştur.

Etkinlik uyarlaması kontrol listesinin on dördüncü maddesi “Etkinliğin uyarlaması ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimi destekler”. Öğretmenler tarafından planlanan 4 uyarlamada (%3,0) ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimin çok iyi düzeyde desteklendiği, 27 uyarlamada (%20,2) ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimin iyi düzeyde desteklendiği bulunmuştur. 10 uyarlamada (%7,4) ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimin orta düzeyde desteklendiği, 9 uyarlamada (%6,7) ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimin az desteklendiği, 84 uyarlamada (%62,7) ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimin desteklenmediği bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında 1 uyarlamada (%1,5) ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimin çok iyi düzeyde desteklendiği, 7 uyarlamada (%10,7) ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimin iyi düzeyde desteklendiği bulunmuştur. 4 uyarlamada (%6,1) ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimin orta düzeyde desteklendiği, 3 uyarlamada (%4,5) ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimin az desteklendiği, 51 uyarlamada (%77,2) ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimin desteklenmediği bulunmuştur.

Etkinlik uyarlaması kontrol listesinin on beşinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması etkinliğin türü ile uyumludur”. Öğretmen tarafından planlanan 36 uyarlamanın (%26,8) etkinliğin türü ile çok iyi düzeyde uyumlu olduğu bulunmuştur. 54 uyarlamanın (%40,2) etkinliğin türü iyi düzeyde uyumlu olduğu, 15 uyarlamanın (%11,2) orta düzeyde uyumlu olduğu, 21

uyarlamının (%15,7) etkinliğin türü ile uyumunun az olduğu bulunmuştur. 8 uyarlamının (%5,9) etkinliğin türü ile uyumlu olmadığı bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında 9 uyarlamının (%13,6) etkinliğin türü ile çok iyi düzeyde uyumlu olduğu bulunmuştur. 22 uyarlamının (%33,3) etkinliğin türü ile iyi düzeyde uyumlu olduğu, 7 uyarlamının (%10,7) etkinliğin türü ile orta düzeyde uyumlu olduğu, 5 uyarlamının (%7,5) etkinliğin türü ile uyumunun az olduğu bulunmuştur. 23 uyarlamının (%34,9) etkinliğin türü ile uyumlu olmadığı bulunmuştur.

4.3. Uyarlamaların Yaş Özelliklerine Yönelik Bulgular

Tablo 14 uyarlamaların yaş değişkenine göre toplam puanları arasındaki farklılıkları göstermektedir.

Tablo 14.

Uyarlamaların Yaş Değişkenine Göre Toplam Puanları Arasında Anlamlı Bir Farkın Olup-Olmadığını Belirlemek İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Yaş grubu	N	$\bar{x}$	s.s	f	P	Anlamlı Fark
48-54	86	33.372	9.545	12.032	.000	(48-54,54-60,60-66 ay)-
54-60	37	32.621	8.779			(66-72 ay)
60-66	27	30.185	9.915			
66-72	50	41.640	9.741			

Tablo 14’de uyarlamaların toplam puanları yaş değişkenine göre incelendiğinde, en yüksek ortalamanın 66-72 ay yaş grubuna ait uyarlamalarda ($X=41.640$) olduğu bulunmuştur. Bunu 48-54 ay yaş grubu ($X=33.372$) izlemektedir. En düşük ortalamanın 60-66 ay yaş grubuna ait gerçekleştirilen uyarlamalarda ($X=30.185$) olduğu bulunmuştur. 66-72 ay yaş grubuna yönelik olarak hazırlanan uyarlamalar ile diğer tüm yaş gruplarına yönelik hazırlanan uyarlamalar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Uyarlamaların yaş değişkenine göre toplam puanlarında anlamlı bir şekilde farklılaşım farklılaşmadığını belirlemek amacı ile istatistiksel testlerden parametrik bir test olan tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Varyans analizi sonucunda ($p \leq 0.05$) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık hesaplanmıştır. Farklılığın kaynağını test etmek için Post Hoc testlerinden Tukey testi kullanılmıştır. Farklılığın yönü (48-54,54-60, 60-66 ay)- (66-72 ay) olarak bulunmuştur.

4.4. Uyarlamaların Yetersizlik Türlerine Yönelik Bulgular

Tablo 15 yetersizlik türlerinin toplam puanları arasındaki farklılıkları göstermektedir.

Tablo 15.

Yetersizlik Türlerinin Toplam Puanları Arasında Anlamlı Bir Farkın Olup-Olmadığını Belirlemek İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Yetersizlik Türü	N	$\bar{x}$	s.s	F	P	Anlamlı Fark
Görme	3	31.	9.6	4.4	.0	(Görme ve işitme yetersizliği, DEHB, Dil Konuşma Bozukluğu riski)-
Yetersizliği	4	941	51	89	00	
İşitme	4	35.	11.			(Zihinsel Yetersizlik)
Yetersizliği	1	268	038			
Üstün Yetenekli	8	41.	11.			
		625	903			
OSB	2	25.	7.0			
		000	71			
Zihinsel	2	43.	6.5			
Yetersizlik	2	500	22			
DEHB	3	31.	8.1			
	4	441	09			
Ortopedik	2	36.	10.			
Yetersizlik	4	666	260			
Dil ve konuşma	2	30.	9.2			
Bozukluğu	1	904	83			
Diğer	1	36.	10.			
	4	000	626			

Tablo 15’de uyarlamaların toplam puanları yetersizlik türüne göre incelendiğinde, en yüksek ortalamanın zihinsel yetersizliğe ait uyarlamalarda ($X=43.500$) olduğu bulunmuştur. Bunu üstün yetenekli çocuklara yönelik olarak gerçekleştirilen uyarlamalar ($X=41.625$) izlemektedir. En düşük ortalamanın OSB olan çocuklara yönelik gerçekleştirilen uyarlamalarda ($X=25.000$) olduğu bulunmuştur. Zihinsel yetersizliği bulunan çocuklara yönelik olarak hazırlanan uyarlamalar ile görme yetersizliği, işitme yetersizliği, DEHB ve dil konuşma bozukluğu riski olan çocuklara yönelik olarak hazırlanan uyarlamalar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Uyarlamalarda yer alan yetersizlik türlerinin toplam puanlarda anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacı ile istatistiksel testlerden parametrik bir test olan tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Varyans analizi sonucunda ($p \leq 0.05$) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık hesaplanmıştır. Farklılığın kaynağını test etmek için Post Hoc testlerinden Tukey testi kullanılmıştır. Farklılığın yönü (görme ve işitme yetersizliği, DEHB, dil konuşma bozukluğu riski)- (zihinsel yetersizlik) olarak bulunmuştur.

4.5. Uyarlamaların Aralık Düzeylerine Yönelik Bulgular

Tablo 16 etkinlik uyarlamaları kontrol listesi alt boyutlarının aralık düzeylerini göstermektedir. Aralık değerleri etkinlik uyarlamaları kontrol listesi alt boyutlarının nitelik düzeylerini göstermek için hesaplanmıştır. Aralık belirlemede –üst değer eksi alt değer bölü toplam değer- formülü kullanılmış ($[5-1] \div 5$) ve 0,80 değeri bulunmuştur. Buna göre araştırmada incelenen etkinlik uyarlamalarının nitelikleri ile ilgili hesaplanan ortalama değerleri; 1,00-1,79 arasında ise yok, 1,80-2,59 arasında ise zayıf, 2,60-3,39 arasında ise orta, 3,40-4,19 arasında ise iyi, 4,20-5,00 arasında ise çok iyi olarak nitelendirilmiştir.

Alt boyutlarda belirlenen madde sayılarından alınabilecek maksimum toplam puanın elde edilen toplam puanlara oranı ile aralık değeri hesaplanmıştır. Yok olan maddeler 1 ile az

olan maddeler 2 ile orta olan maddeler 3 ile iyi olan maddeler 4 ile ve çok iyi olan maddeler 5 ile çarpılarak aralık değerleri hesaplanmıştır.

Tablo 16 etkinlik uyarlaması kontrol listesinde yer alan alt boyutların nitelik düzeylerini göstermektedir.

Tablo 16.

Etkinlik Uyarlamaları Kontrol Listesi Alt Boyut Aralık Düzeyleri

Alt Boyut	Aralık	Düzye
Eğitsel özellikleri	2,39	Zayıf
Gelişimi destekleme özelliği	2,16	Zayıf
Uyarlama özelliği	2,82	Orta

Tablo 16 etkinlik uyarlamaları kontrol listesinin alt boyutlarının nitelik düzeyini göstermek amacı ile yapılmıştır. Buna göre eğitsel özellikler alt boyutunun 2,39 değeri ile zayıf düzeyde, gelişimi destekleme özelliği alt boyutunun ise 2,16 değeri ile zayıf düzeyde olduğu bulunmuştur. Uyarlama özellikleri boyutunun ise 2,82 ile orta düzeyde olduğu bulunmuştur. Bu tabloya göre yapılan uyarlamaların gelişim alanlarını desteklemede ve eğitsel alt boyutta yer alan maddelerin gerçekleşmesinde yetersiz olduğu bulunmuştur.

Tablo 17 etkinlik uyarlamaları kontrol listesinin etkinliğin kaynağına göre aralık düzeylerini göstermektedir.

Tablo 17.

Etkinlik Uyarlamaları Kontrol Listesinin Etkinlik kaynağına Göre Aralık Düzeyleri

Etkinlik kaynağı	Aralık	Düzye
Öğretmen	3,32	Orta
Hazır plan	1,31	Yok

Tablo 17 etkinlik uyarlamaları kontrol listesinin etkinlik kaynağına göre nitelik düzeyini göstermek amacı ile yapılmıştır. Buna göre öğretmenlerin hazırladığı etkinlik uyarlamalarının 3,32 değeri ile orta düzeyde olduğu bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinlik uyarlamalarının ise 1,31 değeri ile yok düzeyinde olduğu bulunmuştur. Öğretmenlerin hazırladığı etkinlik uyarlamalarının beklenen düzeyin altında olduğu bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinlik uyarlamalarının niteliksel açıdan çok zayıf olduğu ve okul öncesinde kaynaştırma eğitimini sağlamaktan uzak olduğu bulunmuştur.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırmada okul öncesi kaynaştırma eğitiminde kullanılan eğitsel etkinlik uyarlamaları çeşitli değişkenler açısından incelenerek uyarlamaların nitelikleri belirlenmiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlar etkinliklerin format/biçimsel özellikleri, uyarlamanın eğitsel özellikleri, gelişimi destekleme özellikleri, uyarlama özellikleri ve uyarlamanın hazırlandığı yaş grubu ile ilişkisi olmak üzere beş bölümde ele alınmıştır.

5.1. Araştırmada İncelenen Etkinliklerin Biçimsel Özelliklerine Yönelik Sonuçlar

Bu bölümde etkinliğin çeşidi, hazırlandığı yaş grubu, uygulama grubu, yetersizlik türüne yönelik sonuçlar yer almaktadır.

Araştırma kapsamında incelenen etkinliklerde Türkçe ve okuma yazmaya hazırlık etkinliklerinin daha fazla (%24,5) planlandığı bulunmuştur. Purtaş (2017) okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan hareket ve bütünleştirilmiş hareket etkinlik planlarının çeşitli değişkenler açısından incelenerek, okul öncesi eğitim programı ilkelerine uygunluğu ve eğitsel niteliklerinin belirlenmesi amacı ile bir çalışma gerçekleştirmiştir. Bu çalışmada hareket etkinlikleri ile en çok bütünleştirilen etkinlik türlerinden birinin Türkçe Etkinliği olduğunu bulmuştur. İki araştırmanın sonuçları bu bakımdan benzerlik göstermektedir. Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar hem öğretmenlerin hazırladığı etkinlik planlarında hem de hazır olarak sunulan etkinlik planlarında Türkçe okuma yazmaya hazırlık etkinliklerine diğer etkinliklere göre daha çok yer verildiğini göstermektedir. Türkçe ve okuma yazmaya hazırlık etkinliklerinin diğer etkinlikler ile daha kolay bütünleştirebilmesi bu etkinlik türünün daha fazla planlanmasını sağlamaktadır. Araştırmada en az planlanan etkinlik türünün müzik (%4,5) etkinliği olduğu bulunmuştur. Drama ve alan gezisi etkinlikleri en az (%5,0) planlanan etkinlik türleri arasında bulunmaktadır. Bu durum Koçak (2017) tarafından okul öncesi eğitimde uygulanan okuma yazmaya hazırlık etkinlik planlarının incelendiği çalışmada da benzer şekilde tespit edilmiştir. Etkinlik dağılımlarında Türkçe ve oyun etkinlikleri öne çıkarken, müzik ve alan gezisi etkinliklerinin yok denecek kadar az olduğu görülmüştür. Okul öncesi dönem çocuklarının tüm alanlarda sağlıklı gelişimlerini sağlamak için her etkinlik türüne mümkün olduğunca eşit düzeyde yer verilmesi gerekmektedir. Araştırmanın sonuçları öğretmenlerin etkinlikleri planlarken ya da hazır olarak sunulan etkinlik planları arasından seçerken etkinlik türü dağılımına daha çok dikkat etmeleri gerektiğini göstermektedir. Etkinliklerin yaş gruplarına göre dağılımlarına bakıldığında etkinliklerin en fazla (%43,0) 48-54 ay yaş grubuna yönelik olarak hazırlandığı bulunmuştur. Purtaş (2017b), Koçak (2017) ve yaptıkları çalışmalarda etkinlikleri yaş gruplarına göre incelemiş ve etkinliklerin en çok 48-60 aylık çocuklara yönelik olarak planlandığını bulmuştur. Aynı şekilde bütünleştirilmiş etkinliklerde de çoğunlukla Türkçe ve okuma yazmaya hazırlık etkinliklerinin kullanıldığı belirlenmiştir (Türkmen, 2018). Araştırmanın bulguları bu yönü ile benzerlik göstermektedir. 3 yaş ve altı çocuklar için okul öncesi eğitim ülkemizde zorunluluk taşımamaktadır. Ülkemizde 3 yaş altı çocukların okul öncesi eğitime katılım oranı (%9) oldukça düşüktür bir seviyede bulunmaktadır (OECD, 2017). Ülkemizde 4-5 yaş aralığındaki çocukların okul öncesi eğitime devam etme oranı (%45,70) 3-5 yaş aralığındaki çocukların okul öncesi eğitime devam etme oranına (%35,52) göre daha yüksek düzeyde bulunmaktadır (MEB, 2017). 48 ay yaş grubu altındaki çocuklar kreş çocuğu olarak değerlendirilmekte ve okul öncesi eğitim kurumuna başlangıç 48'inci ayda gerçekleşmektedir. Etkinliklerin ağırlıklı olarak bu yaş grubu çocuklara yönelik hazırlanması bu

yaş grubunda okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocuk oranının daha fazla olması ile açıklanmaktadır. 60-66 ay yaş grubuna yönelik olarak hazırlanan etkinliklerin (%13,5) diğer yaş gruplarına göre daha az olduğu bulunmuştur. Eğitim sistemindeki son değişiklik ile (4+4+4) ilkokula başlama yaşı 60-66 aya düşmüştür (Doğan, Uğurlu & Demir, 2013) ve bu durum 60 ay ve üstü yaş grubu çocuklarına yönelik olarak hazırlanan etkinliklerin sayısındaki azalmanın nedenini oluşturmaktadır. 54-60 ay yaş grubuna yönelik olarak hazırlanan etkinlik sayılarının düşük çıkması etkinliklerin planlanırken yaş grubu aralıklarının yıl temel alınarak oluşturulması, araştırmada ise yaş gruplarının altışar aylık aralıklar halinde değerlendirilmesinden kaynaklanmaktadır.

Etkinlikler uygulama gruplarına göre incelendiğinde etkinliklerin en çok (%93,0) büyük grup etkinliği olarak planlandığı bulunmuştur. Benzer şekilde Purtaş (2017c), Koçak (2017) ve Türkmen (2018) yapmış olduğu çalışmada da etkinliklerin büyük bir kısmının (%86) büyük grup etkinliği olarak planlandığı bulunmuştur. Bunun nedenini küçük grup ve bireysel etkinlikler hazırlamanın öğretmenler tarafından daha zor olarak algılanması, daha fazla planlama gerektirmesi ve uygulama aşamasında her grubu kontrol etmenin sınıf yönetimini zorlaştıracağı düşüncesi oluşturmaktadır. Küçük grup etkinliklerinde her grubun etkinliği ayrı ayrı planlanarak öğrencilerin aynı kazanım ve göstergelere farklı yollardan ulaşması amaçlanmaktadır. Öğretmenin küçük grup etkinliklerinde her grup için farklı yöntem ve teknikler kullanması gerekirken büyük grup etkinliklerinde ise tüm sınıf için aynı yöntem, teknik ve materyaller kullanılmaktadır (MEB, 2013).

Uyarlamaların yetersizlik türlerine ilişkin dağılımlarına bakıldığında en çok uyarlamaların (%20,5) işitme yetersizliği olan bireylere yönelik olarak gerçekleştirildiği bulunmuştur. Bu bulgu etkinlik türlerinde en çok Türkçe ve okuma yazmaya hazırlık etkinliğinin yer alması ile tutarlılık göstermektedir. Türkçe ve okuma yazmaya hazırlık etkinliklerinin uyarlamalarında daha çok dil gelişimi ile ilgili uyarlamalara yer verilmiş olması da bu bulguyu destekler niteliktedir.

5.2. Etkinlik Uyarlamalarının Eğitsel Özelliklerine Yönelik Sonuçlar

Okul öncesi dönemde verilen eğitim ile çocuklarda yardımlaşma, paylaşma, sevgi, saygı hoşgörü, işbirliği ve iletişim davranışlarının geliştirilmesi amaçlanmaktadır (MEB, 2013; Günindi ve Günindi, 2017). Okul öncesi dönemde gerçekleştirilen kaynaştırma uygulamalarında ÖGÇ ile normal gelişim gösteren çocuklar arasında işbirliği ve iletişim davranışlarının geliştirilmesi hem olumlu sınıf atmosferinin sağlanması hem de özel gereksinimli çocuğun kabul düzeyinin sağlanması açısından önem taşımaktadır. İmrak (2009) öğretmen ve ebeveynlerin, okul öncesi dönemde kaynaştırma eğitimine ilişkin tutumlarını incelemek, kaynaştırma eğitimi uygulanan sınıflardaki akran ilişkilerini gözlemek amacı ile bir çalışma gerçekleştirmiştir. Çalışmasında kaynaştırma eğitimi uygulanan sınıflarda, olumlu sosyal iletişim davranışlarının olumsuz sosyal iletişim davranışlarından daha fazla olduğunu bulmuştur. Normal gelişim gösteren çocukların, özel gereksinimli çocuğu yeterli buldukları her etkinliğe kabul ettikleri, yardımlaştıkları görülmüştür. Odom, Deciyan ve Jenkins'ten aktaran Duman ve Koçak, 2013' a göre okul öncesi dönemde yapılan kaynaştırma eğitimi ile özel gereksinimli çocuğa temel iletişim becerileri kazandırarak onun topluma uyumunu kolaylaştırmak amaçlanmaktadır. Kaynaştırma uygulamalarında çocuğun topluma uyumunun sağlanması ve akranlar arası kabul düzeyinin artırılması amaçlanmasına rağmen araştırmada incelenen etkinlik uyarlamalarının eğitsel açıdan beklenen düzeyde olmadığı, ÖGÇ'liler ile normal gelişim gösteren çocuklar arasında işbirliği ve iletişim davranışlarını yeterince desteklemediği bulunmuştur. Bu durum kaynaştırma uygulamalarının eğitsel anlamda amacına ulaşamamasına ve özel gereksinimli çocuğun akranları tarafından yetersiz görülmesine neden olmaktadır. Duman ve Koçak (2013) anaokulu kaynaştırma grubunda yer alan özel gereksinimli bir çocuğun, sosyal oyun ve sosyal iletişim özelliklerini incelemek amacı ile bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Çalışma sonucunda özel gereksinimli çocuğun akranları ile yeterli düzeyde iletişim kuramadığı ve yaş grubu dikkate alındığında ise izole oyun davranışının olumsuz derecede yüksek olduğu bulunmuştur. Akranları ile yeterli iletişim kuramayan ve izole oyun

davranışa yönelen çocuğun sınıf ile uyum sağlaması da zorlaşmaktadır. Yapılan uyarlamalarda özel gereksinimli çocuğun sınıf ile bütünleşmesinin sağlanması amaçlanmaktadır. Okul öncesi dönemde sağlanan bütünleşme normal gelişim gösteren çocukların engelli bireylere yönelik olarak gelecek yaşantılarında önyargı oluşturmalarını engellemektedir. Kaynaştırma uygulamalarının önemini gösteren bir başka çalışma da Çetinkaya tarafından gerçekleştirilmiştir. Çetinkaya (2008) kaynaştırma ve özel alt sınıfa devam eden eğitilebilir zihinsel engelli çocukların sanatsal gelişim düzeylerinin incelenmesi amacı ile bir çalışma gerçekleştirmiştir. Çalışma sonucunda özel alt sınıfa devam eden eğitilebilir zihinsel engelli çocukların sanatsal gelişim açısından kaynaştırma öğrencilerine göre düşük seviyede olduğunu bulmuştur. Kaynaştırma eğitiminin ÖGÇ'lilerin gelişimleri üzerinde olumlu etkileri bulunmaktadır. Kargın, Acarlar ve Sucuoğlu (2003) öğretmen, yönetici ve anne-babaların kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüşlerini belirlemek amacı ile bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Bu çalışmada öğretmenlerin en çok öğretim yöntemleri konusunda desteğe ihtiyaç duydukları belirtilmektedir. Vural (2008) kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin öğretimin uyarlanmasına ilişkin yaptıkları çalışmaları belirlemek amacı ile gerçekleştirdiği çalışmada öğretmenlerin uyarlamada içeriğin hazırlanması ve sunumunda sorun yaşadıkları sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmada eğitsel özellikler boyutunda uyarlamaların basitten karmaşığa doğru basamaklandırılmadığı ve çocuğun becerilerini bir üst düzeye taşıyacak nitelikte olmadığı bulunmuştur. Yapılan uyarlamaların basitten karmaşığa doğru basamaklandırılmaması Kargın, Acarlar ve Sucuoğlu ile Vural'ın yapmış oldukları çalışmaların bulgularını destekler niteliktedir. Uyarlamaların basamaklandırılmaması öğretmenlerin öğretim yöntemleri ve içeriği hazırlamada sorun yaşadıklarını göstermektedir. Kaynaştırma eğitimi ile çocukların yetenek ve becerilerini geliştirmek amaçlanmaktadır. Araştırmada incelenen uyarlamalar eğitsel özellikler açısından kaynaştırma eğitiminin amaçlarına hizmet etmemektedir. Uyarlamaların basamaklandırılması etkinliğin hangi aşamasında hangi uyarlamaların yapılacağına daha açık ve net bir şekilde anlaşılmasını ve uyarlamaların daha sistemli bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlamaktadır.

5.3. Etkinlik Uyarlamalarının Çocukların Gelişim Alanlarını Destekleme Özelliklerine Yönelik Sonuçlar

MEB (2013) okul öncesi eğitim programının temel ilkelerinden biri çocuğun motor, sosyal ve duygusal, dil ve bilişsel gelişimini destekleyerek çocuğa özbakım becerileri kazandırmaktır. Okul öncesi dönemde gerçekleştirilen kaynaştırma uygulamaları kapsamında gerçekleştirilen uyarlamaların da bu temel ilke doğrultusunda çocukların belirtilen gelişim alanlarını desteklemesi beklenmektedir. Araştırmada incelenen etkinlik uyarlamalarının gelişim alanlarını destekleme özelliklerine ilişkin yapılan analiz sonucunda uyarlamaların programda belirtilen gelişim alanlarını desteklemede yetersiz oldukları bulunmuştur. Uyarlamaların etkinlikte yer alan kazanım göstergeler doğrultusunda planlanması gerekmektedir. Uyarlamaların en çok işitme yetersizliği olan çocukların dil gelişimlerini desteklemeye yönelik olarak gerçekleştirildiği bulunmuştur. Etkinlik uyarlamalarının çocuklarda en az özbakım becerilerinin gelişimini desteklediği de belirlenmiştir. Bu bulgu okul öncesi eğitimde kullanılan etkinliklerde özbakım gelişimine daha az yer verilmesi ile tutarlılık göstermektedir. Ancak kaynaştırmaya yönelik eğitim uygulamalarının çocukların bütüncül gelişimine odaklanması daha faydalıdır (Tufan, 2017). Kaynaştırma, tersine kaynaştırma ve özel eğitim öğrencilerine yönelik çalışmalarında Kanmaz ve Duman (2018) ve Alıcı (2017) etkinliklerde yapılan doğru uyarlamaların çocukların sadece desteklenmesi gereken gelişim alanını değil, zincirleme bir etki ile tüm gelişim alanlarını geliştirdiğini göstermiştir. Araştırma kapsamında incelenen uyarlamaların çocukların gelişim alanlarını desteklemede öğretmenlerin gerçekleştirdiği uyarlamalar ile hazır olarak sunulan planlarda yer alan uyarlamalar arasında fark olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak gerçekleştirilen t Testi sonucunda uyarlamalar arasında öğretmenlerin lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farklılık öğretmenlerin uyarlama hazırlarken uyarlamaların tüm aşamalarını kendisinin planlaması, etkinliğe hakim olması ve uyarlamaları gelişim özelliklerini bildiği bir çocuğa yönelik olarak daha amaçlı bir şekilde hazırlanmasından kaynaklanmaktadır. Hazır olarak sunulan planlarda ise uyarlamalar

tahmini olarak planlanmaktadır. Hazır olarak sunulan planlarda yer alan uyarlamaların doğrudan etkinliğe yönelik olmaması, etkinlik ile ilgili kolaylaştırıcı ipucu sunmaması hazır planda yer alan uyarlamaların öğretmenlerin hazırladığı uyarlamalara göre daha özensiz hazırlandığını göstermektedir. Etkinlikler için uyarlama planlanırken etkinlikte yer alan kazanım göstergeler dikkate alınarak uyarlamalarda bu kazanım göstergelere ulaşmanın hedeflenmesi gerekmektedir.

5.4. Etkinlik Uyarlamalarının Özelliklerine Yönelik Sonuçlar

Tükel (2017) 2013 okul öncesi eğitim programı ile ilgili öğretmen görüşlerini değerlendirmek amacı ile bir çalışma gerçekleştirmiştir. Bu çalışmaya katılan öğretmenlerin (%89) 2013 okul öncesi eğitim programında ÖGÇ'liler için uyarlamalara yer verilmesini olumlu bulduklarını ve desteklediklerini belirtmişlerdir. Bu sonuç öğretmenlerin, uyarlamaların ÖGÇ'liler için taşıdığı önemin farkında olduklarını göstermektedir. Bu çalışmada incelenen etkinlik uyarlamalarının özellikleri niteliksel açıdan değerlendirildiğinde öğretmenler lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu fark hazır olarak sunulan planlarda tahmini uyarlamaların öğretmenlerin hazırladığı planlarda ise daha amaçlı planların hazırlanmasından kaynaklanmaktadır. Uyarlamalar çocuğun belirtilen yetersizlik türüne ilişkin gereksinimleri dikkate alınarak hazırlanmıştır, ancak etkinlik ile ilgili ve çocuğun özel gereksinimi ile ilgili materyallerin belirtilmesinde uyarlamaların yetersiz olduğu bulunmuştur. Etkinlik ile ilgili materyallerin yeterli düzeyde belirtilmemesi uyarlamaların amacına ulaşmasını engellemektedir. Uyarlamalar materyal belirtilmeden gerçekleştirilmeye çalışıldığında çocuğun etkinliğin hangi noktasında nasıl destekleneceği bilinmemektedir. Uyarlamalarda materyallerin belirtilmemesi öğretmenlerin, öğretimin ve materyallerin uyarlanmasında sorun yaşadıklarını göstermektedir. Vural'ın (2008) yapmış olduğu çalışmada kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin en çok öğretimin uyarlanmasında zaman konusunda sıkıntı çektikleri, öğretmenlerin öğretimin uyarlanması konusunda bilgi sahibi olmadıkları ve öğretmenlerin öğretim ortamının uyarlanması konusunda gerçekleştirdikleri çalışmaların plansız olduğunu bulmuştur. Materyallerde kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin çoğunun uyarlama yapmadığı, içeriğin hazırlanmasında ve sunumunda hazırlıksız olduğu için yapılan uyarlamaların sınırlılığı kaldığı bulunmuştur. Benzer şekilde Gezer (2017) sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine yönelik rol algılarını belirlemek amacı ile bir çalışma gerçekleştirmiştir. Çalışma sonucunda öğretmenler kaynaştırma uygulamalarının yararlı olduğunu ifade etmelerine rağmen kendilerini kaynaştırma uygulamaları konusunda yetersiz bulduklarını ve bu yetersizliklerini gidermek için herhangi bir çalışma gerçekleştirmediklerini belirtmişlerdir. Kargın, Acarlar ve Sucuoğlu (2003) da yapmış oldukları çalışmada öğretmenlerin kaynaştırma hakkındaki bilgilerinin yetersiz olduğunu bulmuşlardır. Araştırmanın bulguları öğretmenlerin kaynaştırma uygulamalarındaki yetersizliği konusunda Kargın, Acarlar ve Sucuoğlu'nun (2003), Vural'ın (2008) ve Gezer'in (2017) yapmış olduğu çalışmalar ile paralellik göstermektedir. Araştırmada yapılan uyarlamaların etkinliğin türü ile uyumlu olmadığı bulunmuştur. Hem hazır olarak sunulan planlarda hem de öğretmenlerin hazırlamış olduğu planlarda yer alan etkinliklerde etkinlik türleri yanlış isimlendirilmektedir. Etkinlik türlerinin yanlış isimlendirilmesi etkinlik planlarını hazırlayan her iki grubunda etkinlik türlerini isimlendirme ile ilgili sorun yaşadıklarını göstermektedir.

5.5. Etkinlik Uyarlamalarının Hazırladığı Yaş Grubu İle İlişisine Yönelik Sonuçlar

Etkinlik uyarlamaları toplam puanları ($X=41.640$) yaş değişkenine göre incelendiğinde 66-72 aylık çocuklara yönelik olarak hazırlanan etkinliklerin diğer tüm yaş gruplarına göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı bulunmuştur. Büyük yaş grubunun etkinlik uyarlamalarından aldığı toplam puanın daha yüksek olması yaş grubu arttıkça planlanan uyarlamaların nitelik düzeylerinin arttığını göstermektedir. Hem öğretmenler hem de hazır olarak sunulan planları hazırlayan uzmanlar büyük yaş grubuna yönelik daha kolay ve nitelikli uyarlama hazırlamaktadırlar. Küçük yaş grubunda yer ÖGÇ'ler büyük yaş grubunda yer alan çocuklara göre daha az beceriye sahiptirler ve etkinliklerinde daha sınırlı kazanım göstere yer verilmektedir. Küçük yaş grubunda yer alan

ÖĞÇ'lere kazandırılmak istenen pek çok becerinin öğretmen tarafından en baştan kazandırılması gerekmektedir. Bu durum öğretmenleri gerçekleştirdikleri uyarlamalarda oldukça sınırlandırmaktadır. Büyük yaş grubunda yer alan ÖĞÇ'ler ise kazanmaları gereken birtakım becerileri kazanmış bulunmaktadır. Bu durum büyük yaş grubundaki ÖĞÇ'li çocukların uyarlamalar yolu ile etkinliğe daha kolay katılmalarını sağlamaktadır. Büyük yaş grubuna yönelik olarak hazırlanan etkinliklerde yer verilen kazanım gösterge çeşidinin daha fazla olması öğretmenlere uyarlama yapmak için daha geniş bir alan sağlamaktadır.

Büyük yaş grubunda yer alan ÖĞÇ'li çocukları tanıma süreci küçük yaş grubunda yer alan ÖĞÇ'li çocuklara göre daha kolay gerçekleşmektedir. Büyük yaş grubunda yer alan çocukların neleri başarıp neleri başaramayacağı, güçlü ve zayıf yönlerinin bilinmesi küçük yaş grubuna göre daha kolay tespit edilmektedir. Bu durum uyarlamaların büyük yaş grubuna yönelik olarak daha kolay ve nitelikli hazırlanmasını sağlamaktadır.

5.6. Etkinlik Uyarlamalarının Hazırlanması İle İlişkinde Yetersizlik Türü İle İlişkinde Yönelik Sonuçlar

Etkinlik uyarlamaları toplam puanları yetersizlik türüne göre incelendiğinde zihinsel yetersizliğe ait uyarlamaların ($X=43.500$), görme yetersizliği, işitme yetersizliği, DEHB ve dil konuşma bozukluğu riski olan çocuklara yönelik olarak gerçekleştirilen uyarlamalara göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı bulunmuştur. Ülkemizde özel eğitim denildiğinde akla gelen ilk grubu zihinsel yetersizlik oluşmaktadır (Sucuoğlu & Bakkaloğlu, 2013). Zihinsel yetersizliği olan çocuklara yönelik gerçekleştirilen uyarlamaların toplam puanlarının daha yüksek olması bu grubun daha yaygın bilinmesinden ve çoğunlukla özel eğitim kavramı ile birlikte kullanılmasından kaynaklanmaktadır. Görme ve işitme yetersizliği az rastlanan yetersizlikler arasında yer almaktadır. Araştırmada uyarlamaların en fazla işitme yetersizliği olan çocuklara yönelik olarak planlandığı bulunmuştur. Bu durum toplam puanlar açısından değerlendirildiğinde işitme yetersizliği olan çocuklara yönelik olarak planlanan uyarlamaların niteliksel açıdan istenen düzeyde olmadığını göstermektedir. Dil konuşma bozuklukları iletişim, bilişsel gelişim, motor yeterlilik, duyuşsal ve çevresel faktörler gibi pek çok bileşenden etkilenmektedir (Sucuoğlu & Bakkaloğlu, 2013). Dil konuşma bozukluğu olan çocuklara yönelik olarak uyarlama planlanırken tüm bileşenlerin dikkate alınması gerekmektedir. Dil konuşma bozukluğu olan çocuklar için planlanan uyarlamalar ile işitme yetersizliği olan çocuklar için planlanan uyarlamalar dil gelişimini desteklemeye yönelik olmaları açısından benzerlik göstermektedir. Her iki yetersizlik türünde dil gelişimini desteklemeye yönelik olarak uyarlamaların planlanması hazırlayıcılar tarafından kolay algılandığı için daha özensiz hazırlanmaktadır. Bu durum uyarlamaların niteliksel açıdan istenen düzeyin altında olmasına neden olmaktadır. Küçük çocuklar çok hareketlidirler ve dikkat süreleri de kısa olmaktadır. Bu nedenle DEHB genellikle okul çağında fark edilmektedir (Sucuoğlu & Bakkaloğlu, 2013). DEHB olan çocuklara yönelik olarak uyarlama planlarken etkinliklerin küçük basamaklara bölünmesi, yönergelerin kısa ve net olması önem taşımaktadır. Araştırmada incelenen uyarlamaların yeterince basamaklandırılmadığı ve uyarlamaları hazırlayanların uyarlamaları planlamada yetersiz oldukları bulunmuştur. Uyarlamalar basamaklandırılmadığında küçük parçalara da bölünmemektedir, bu nedenle DEHB olan çocuklara yönelik olarak planlanan uyarlamalar istenen düzeyin altında kalmaktadır.

5.7. Öneriler

Bu araştırmada okul öncesi eğitimde gerçekleştirilen eğitsel etkinlik uyarlamalarının nitelik düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Yapılan analizler sonucunda öğretmenlerin hazırladığı uyarlamalar ile hazır planlarda yer alan uyarlamalar arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Etkinlik uyarlaması kontrol listesi ile incelenen uyarlamaların genel anlamda kontrol listesinde belirlenen nitelikleri karşılamada yetersiz kaldıkları bulunmuştur.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda şu önerilerde bulunulmuştur;

- Okul öncesinde kullanılan etkinliklerde her etkinlik türüne eşit miktarda yer verilmelidir.

- Okul öncesinde gerçekleştirilen eğitsel etkinlik uyarlamaları bu dönemdeki kaynaştırmanın temel noktasını oluşturmaktadır. Etkinlik uyarlamaları ile ilgili daha fazla çalışmaya yer verilmelidir.
- Öğretmenlerin daha nitelikli uyarlamalar yapmasını sağlamak için üniversitelerde uyarlama dersleri açılmalıdır.
- Öğretmenler için uyarlama konusunda hizmet içi eğitim kursları planlanmalıdır.
- Öğretmenler uyarlamalar konusunda sorun yaşamaktadırlar ve bu yüzden hazır planlarda tahmini de olsa etkinlik uyarlamalarına yer verilmelidir.
- Bu çalışma dikkate alınarak MEB program kitabında uyarlamalara daha geniş yer verilmeli uyarlamaların taşınması gereken özellikler belirtilmelidir.

KAYNAKLAR

- Acarlar, F. (2013). Okul öncesinde kaynaştırma. B. Sucuoğlu & H. Bakkaloğlu (Ed.), *Kaynaştırma modeli ve özel gereksinimli küçük çocukların özellikleri içinde* (s. 21-27). Ankara: Kök.
- Akduman, G. G. (2012). Okul öncesi eğitime giriş. G. U. Balat (Ed.). *Okul öncesi eğitimin tanımı ve önemi içinde* (s. 3). Ankara: Pegem.
- Alıcı, C.E. (2017). Okul öncesi dönemde tersine kaynaştırma gruplarında yer alan Cerebral Palsy'li çocukların ince motor becerilerinin oyunla desteklenmesi. (Yüksek lisans tezi, Danışman: Doç. Dr. Gökhan Duman), Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aral, N., Kandır, A. & Yaşar, M. C. (2011). *Okul öncesi eğitim & okul öncesi eğitim programı*. İstanbul: Ya-pa.
- Arslanoğlu & Ercan (2017). The effect of Montessori sensorial education on children's developmental areas. İçinde: Educational reseacrh and practice (Ed. Prof. Dr. Irina Koleva ve Doç. Dr. Gökhan Duman), St. Kliment Ohridski University, Bulgaria.
- Atkın, N. (2013). İlköğretimde özel eğitim. H. Avcıoğlu (Ed.), *Kaynaştırma içinde* (s. 40). Ankara: Nobel.
- Bailey, K. D. (1982). *Methods of social research* (Vol. 2).New York: The Free.
- Bailey, K. D. (1994). *Methods of social research*. (Vol. 4).New York: The Free.
- Battal Karaduman, G. (2017). Investigation of primary school teachers level of awareness about gifted and talented students. İçinde: Educational reseacrh and practice (Ed. Prof. Dr. Irina Koleva ve Doç. Dr. Gökhan Duman), St. Kliment Ohridski University, Bulgaria.
- Batu, S., & Uysal, A. (2009). Özel eğitim. G. Akçamete (Ed.), *Günümüz sınıflarına engelli çocukların katılımını destekleme içinde* (s. 113-138). Ankara: Kök.

- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Erkan Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Büyüktaşkapu, S., Çeliköz, N., & Akman, B. (2012). Yapılandırmacı bilim eğitimi programı'nın 6 yaş çocuklarının bilimsel süreç becerilerine etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 37(165), 275-292.
- Çankaya, Ö., & Korkmaz, İ. (2012). İlköğretim I. kademede kaynaştırma eğitimi uygulamalarının sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 1-16.
- Çetinkaya, P. (2008). *Kaynaştırma ve özel alt sınıfa devam eden eğitilebilir zihinsel engelli çocukların çizgisel gelişim düzeylerinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Doğan, S., Uğurlu, C. T., & Demir, A. (2013). 4+ 4+ 4 Eğitim sisteminin okul paydaşlarına olumlu ve olumsuz etkilerinin yönetici görüşlerine göre incelenmesi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 13(1), 115-138.
- Duman, G. (2015). *Beden eğitimi ve oyun*. Ankara: Eğiten.
- Duman, G. & Dirican, R. (2015). Okul öncesi eğitim programında hareket etkinliği formatı ve etkinlik örnekleri. İçinde: Her yönüyle okul öncesi eğitim (6), okul öncesi dönemde beden eğitimi (Ed. Doç. Dr. Gökhan Duman), Vize Yayınları, Ankara.
- Duman, G., & Koçak, N. (2013). Anaokulu kaynaştırma sınıfında yer alan özel gereksinimli bir çocuğun sosyal oyun ve sosyal iletişim özellikleri. *Cumhuriyet international journal of education Dergisi*, 2(3), 99-108.
- Genç, H. & Dağlıoğlu, H.E. (2018). Erken çocukluk döneminde üstün yetenekli çocuklar ve oyun. *Eğitim ve toplum araştırmaları dergisi*, v.5(1), p.180-204.
- Gezer, M. S. (2017). *Sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine yönelik rol algılarının belirlenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Gök, G., & Erbaş, D. (2011). Okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşleri ve önerileri. *International Journal of Early Childhood Special Education*, 3(1), 66-87.

- Günindi, Y. & Günindi, N. (2017). Helping and cooperation in preschool childrens drawings. İçinde: Educational reseacrh and practice (Ed. Prof. Dr. Irina Koleva ve Doç. Dr. Gökhan Duman), St. Kliment Ohridski University, Bulgaria.
- İmrak, H. Ç. (2009). *Okul öncesi dönemde kaynaştırma eğitimine ilişkin öğretmen ve ebeveyn tutumları ile kaynaştırma eğitimi uygulanan sınıflarda akran ilişkilerinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kanmaz, T. & Duman, G. (2018). Hareketli oyun eğitim programının okul öncesi kaynaştırma eğitimi alan ortopedik engelli çocukların kaba motor becerilerine etkisinin incelenmesi. *Social Sciences Studies*, V.14, p.329-337.
- Karasar, N. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel
- Kargın, T., Acarlar, F., & Sucuoğlu, B. (2003). Öğretmen, yönetici ve anne-babaların kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 4(02), 55-76.
- Kefi, S., Çeliköz, N., & Erişen, Y. (2013). Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin temel bilimsel süreç becerilerini kullanım düzeyleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 300-319.
- Kırcaali-İftar, G. (1998). Özel eğitim. S. Eripek (Ed.), *Erken çocukluk ve okul öncesi dönemlerinde özel eğitim*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Koçak, M. (2017). Okul öncesi eğitimde kullanılan okuma yazmaya hazırlık etkinliklerinin incelenmesi. (Yüksek lisans tezi, Danışman: Doç. Dr. Gökhan Duman) Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Lawrence, N. W. (2006). *Toplumsal araştırma yöntemleri, nicel ve nitel yaklaşımlar I*, (Sedef Özge, çev.) içinde (s. 324). İstanbul: Yayın Odası.
- Metin, N. (2011). Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitim. N. Baykoç (Ed.), *Kaynaştırma* içinde (s.89-96). İstanbul: Eğiten Kitap.
- Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. (2006). *T.C. Resmi Gazete*, 26184,31 Mayıs 2006.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2017). *Milli eğitim istatistikleri: Örgün eğitim (1. Dönem) 2016-2017*. Ankara: MEB.
- Oktay, A. (1999). *Yaşamın sihirli yılları: okul öncesi dönem*. İstanbul: Epsilon.

- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2017). *Bir bakışta eğitim 2016: OECD göstergeleri*. Paris: OECD.
- Öztürk, M. (2011). *Türkiye’de engelli gerçeği*. İstanbul: Müsiad Cep. http://www.musiad.org.tr/F/Root/burcu2014/Ara%C5%9Ft%C4%B1rmalar%20Yay%C4%B1n/Pdf/Cep%20Kitaplar%C4%B1/Turkiye%E2%80%99de_Engelli_Gercegi.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Patton, M. Q. (1987). *How to use qualitative methods in evaluation*. (No. 4). Sage.
- Purtaş, Ö. (2017). *Okul öncesi eğitim programı hareket ve bütünleştirilmiş hareket etkinliklerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Doç. Dr. Gökhan Duman), Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Purtaş, Ö. & Duman, G. (2017b). Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik hareket etkinliği parkurlarının incelenmesi. *Social sciences studies journal*, V.3(10), p.1366-1372).
- Purtaş, Ö. & Duman, G. (2017c). Okul öncesi eğitimde uygulanan hareket etkinlik planlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Turkish Journal of Primary Education*, v.1(2), p.11-29.
- Sarı, H. (2002). *Özel eğitime muhtaç öğrencilerin eğitimleriyle ilgili çağdaş öneriler*. Ankara: Pegem
- Schneider, L. A. (2005). Childcare teachers attitudes, beliefs and knowledge regarding science and the impact on early childhood learning opportunities. (*Unpublished master’s thesis*). University of Oklahoma, Norman, OK. UMI, 1431054.
- Sucuoğlu, B. (2008, Nisan). *Okul öncesi dönemde kaynaştırma uygulamaları*. Uluslararası Çocuk, Aile ve Okul Bağlamında Okul Öncesi Eğitim. Kongre’sinde sunulmuş bildiri, Trabzon Valiliği.
- Şahin, F., Güven, İ. , & Yurdatapan, M. (2011). Proje tabanlı eğitim uygulamalarının okul öncesi çocuklarında bilimsel süreç becerilerinin gelişimine etkisi. *Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 33(1), 157-176.
- Şen, S. (2008). Okul öncesi eğitime giriş. G. Haktanır (Ed.), *Okul öncesi eğitimin dönem çocuklarının temel özellikleri ve gereksinimleri* içinde (s. 82). Ankara: Anı.

- Tufan, M. (2017). Inclusion, social acceptance and empathy in early childhood. İçinde: Educational research and practice (Ed. Prof. Dr. Irina Koleva ve Doç. Dr. Gökhan Duman), St. Kliment Ohridski University, Bulgaria.
- Turan, İ. , Şimşek, Ü., & Aslan, H. (2015). Eğitim araştırmalarında likert ölçeği ve likert-tipi soruların kullanımı ve analizi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 30(1), 186-203.
- Turaşlı, N. K. (2007). Okul öncesi eğitime giriş. G. Haktanır (Ed.), *Okul öncesi eğitimin tanımı kapsamı ve önemi içinde* (s. 3). Ankara: Anı.
- Tükel, A. (2017). *2013 okul öncesi eğitim programı ile ilgili öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Türk Dil Kurumu (t.y.). *Uyarlama*. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.58d8f342361a54.11118966 sayfasından erişilmiştir.
- Türkmen, S. (2018). Okul öncesi eğitimde uygulanan drama etkinlik planlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. (Yüksek lisans tezi, Danışman: Doç. Dr. Gökhan Duman), Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ural, O. & Ramazan, O. (2007). Türkiye’de okul öncesi eğitim ve ilköğretim sistemi temel sorunlar ve çözüm önerileri. S. Özdemir, H. Bacanlı & M. Sözer. *Türk eğitim derneği*. (ss. 11–61). Ankara: Türk Eğitim Derneği.
- Vural, M. (2008). *Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin öğretimin uyarlanmasına ilişkin yaptıkları çalışmaların belirlenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Yecke, C. P. (2005). *Mayhem in the Middle; How middle schools have failed America- and how to make them work*. Washington, DC: The Thomas B. Fordham Institute.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yıldız Bıçakçı, M. (2014). Yaratıcılığı anlamak. İçinde: Çocuklarda sanat ve yaratıcılığın gelişimi (Çev. Ed. Prof. Dr. Neriman Aral, Doç. Dr. Gökhan Duman). Nobel Yayıncılık, Ankara.

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..